

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2024

Sabina Emanovská

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na
Novobydžovsku**

Bakalářská práce

Autor: Sabina Emanovská

Studijní program: B0923P240001 – Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce v preventivních službách

Forma: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Hradec Králové, 2024

Zadání bakalářské práce

Autor:	Sabina Emanovská
Studium:	F21BP0287
Studijní program:	B0923P240001 Sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce v preventivních službách
Název bakalářské práce:	Integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku
Název bakalářské práce AJ:	Integration of the Roma minority from the perspective of the majority society in Novobydžovsko

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat integrací romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku v Královéhradeckém kraji. Součástí práce bude vymezit pojmy jako např. integrace, romská menšina, majorita, vymezení lokality aj. K získání odpovědí od respondentů a respondentek bude využito dotazníkové šetření. Zvolené metody a techniky: kvantitativní výzkumná strategie, dotazníkové šetření; studium dokumentů

1. CALTOVÁ HEPNAROVÁ, G. 2020. Sociální znevýhodnění jako determinanta vzdělanostních perspektiv dětí - pohled do rodinného zázemí. Brno: Paido. 2. DOUBRAVA, J. 2021. Cikáni (Romové), aneb, To, o čem se nesmí mluvit. Velké Přílepy: Olympia. 3. MÁTEL, A. 2019. Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor. Praha: Grada Publishing. 4. HENDL, J., REMR, J. 2017. Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál. 5. NOVOTNÁ, H., ŠPAČEK, O., ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. 2019. Metody výzkumu ve společenských vědách. Praha: FHS UK.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociální práce, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Leona Stašová, Ph.D.
Oponent:	PhDr. Martin Smutek, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	30.4.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce Mgr. Leony Stašové, Ph.D. samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. 4. 2024

Sabina Emanovská

Poděkování

Velice ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Leoně Stašové, Ph.D. za velice přínosné rady a podporu při zpracovávání bakalářské práce. Dále děkuji respondentům a respondentkám, kteří se stali součástí mého výzkumu a poskytli mi tak potřebný materiál pro zpracování této závěrečné práce.

Anotace

EMANOVSKÁ, Sabina. 2024. *Integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku*. Hradec Králové. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta. Vedoucí práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Tato bakalářská práce se zabývá integrací romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku. Cílem teoretické části je popsat a vymezit jednotlivé pojmy a vytvořit tak podklad pro empirickou část. Je zde popsána romská menšina v české společnosti a s tímto související pojmy. Dále je zde věnována pozornost sociální práci s Romy. V empirické části je cílem zjistit, zda si majoritní společnost myslí, že je sociální práce přínosná pro integraci Romů, čehož je naplněno za pomoci kvantitativního výzkumu skrze dotazníkové šetření.

Klíčová slova

Integrace, Romové, majoritní společnost, menšina, sociální práce

Annotation

EMANOVSKÁ, Sabina. 2024. *Integration of the Roma minority from the perspective of the majority society in Novobydžovsko*. Hradec Králové. Bachelor's thesis. University of Hradec Králové, Faculty of Arts. Supervisor: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

This bachelor's thesis deals with the integration of the Roma minority from the perspective of the majority society in Novobydžovsko. The aim of the theoretical part is to describe and define individual concepts and create a basis for the empirical part. The Roma minority in Czech society and related concepts are described here. In addition, attention is paid here to social work with Roma. In the empirical part, the aim is to find out whether the majority society thinks that social work is beneficial for the integration of Roma, which is fulfilled with the help of quantitative research through a questionnaire survey.

Key words

Integration, Roma people, majority society, minority, social work

Obsah

Úvod.....	9
I. Cíl práce a nástin metodiky zpracování	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Romové v české společnosti	11
1.1 Romové a vybrané aspekty jejich situace z historické perspektivy.....	11
1.2 Majoritní společnost a minoritní společnost.....	14
1.3 Diskriminace a rasismus.....	15
1.4 Stereotypy a předsudky	16
1.5 Sociální vyloučení a sociálně vyloučená romská lokalita	17
1.6 Integrace	18
1.7 Legislativní ukotvení týkající se problematiky Romů.....	19
2. Sociální práce s Romy	21
2.1 Paradigmata sociální práce s příslušníky menšinových skupin.....	22
2.2 Pilíře sociální práce s Romy	22
2.3 Metody sociální práce s Romy	24
2.4 Nejčastější příčiny spolupráce sociálního pracovníka s romskými klienty.....	26
2.5 Sociální služby pracující s Romy v Královéhradeckém kraji.....	27
2.6 Sociální služby pracující s Romy na Novobydžovsku	28
2.7 Projekt Integrace Romů v Novém Bydžově	29
PRAKTICKÁ ČÁST	32
3. Metodologická část	32
3.1 Hlavní výzkumný cíl a dílčí výzkumné předpoklady.....	32
3.2 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek	33
3.3 Volba výzkumné strategie	37
3.3.1. Kvantitativní výzkumná strategie.....	38
3.3.2. Dotazníkové šetření.....	38
3.3.3. Technika sběru dat	39
3.4 Charakteristika výzkumného souboru	39
3.5 Metody analýzy dat	40
3.6 Realizace výzkumného šetření	40
3.7 Rizika výzkumu a etické aspekty	40
4. Interpretace získaných dat	41
4.1 Dílčí výzkumný cíl č. 1 - Zjistit, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou.	44

4.2	Dílčí výzkumný cíl č. 2 - Zjistit, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy.	47
4.3	Dílčí výzkumný cíl č. 3 - Zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy.	50
	Závěr.....	53
	Seznam použité literatury	55
	Seznam tabulek.....	58
	Seznam grafů	59
	Seznam příloh.....	59
	Příloha 1 – Vzorový dotazník.....	1

Úvod

Tato bakalářská práce zpracovává téma integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku. Inspirací pro toto téma mi bylo místo odkud pocházím. Zároveň zde vnímám určité napětí mezi majoritní společností a romskou menšinou, přičemž toto je často vyvoláno předsudky ze strany majority či neznalostí systému sociální pomoci.

V České republice je tématu integrace věnována velká pozornost. V samotném Novém Bydžově probíhal v letech 2012-2015 projekt zaměřený na podporu sociální integrace obyvatel romských lokalit, který přinesl mnoho pozitiv. Zároveň nadále přetrvávají problémy ve výchově mládeže, v šedé ekonomice, ve vysoké zadluženosti, zneužívání sociálních dávek aj. (Česáková, 2015, online, cit. 2024-02-27). Sociální pracovníci a pracovnice jsou nedílnou součástí integrace, proto mi přijde důležité se tomuto tématu věnovat.

I. Cíl práce a nástin metodiky zpracování

Cílem bakalářské práce je *zjistit, zda si příslušníci majoritní společnosti na Novobydžovsku myslí, že je sociální práce s Romy přínosná k jejich integraci*. Hlavní cíl byl rozdělen na tři dílčí cíle.

Dílčí výzkumný cíl 1: Zjistit, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou.

Dílčí výzkumný cíl 2: Zjistit, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy.

Dílčí výzkumný cíl 3: Zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy.

Data byla získána pomocí kvantitativní formy výzkumu, kdy jako technika bylo zvoleno on-line dotazníkové šetření. Respondenty tvoří příslušníci majoritní společnosti, kteří pochází z Novobydžovska nebo se zde pravidelně pohybují.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to částí teoretickou a částí praktickou. Teoretická část popisuje a vymezuje základní pojmy důležité pro tuto práci. Soustředí se na popis, kdo je za Roma považován, zmiňuje vybranou historii romské menšiny a vymezuje majoritní a minoritní společnost. Dále jsou zde popsány pojmy související s romskou menšinou jako diskriminace a rasismus, stereotypy a předsudky či sociální vyloučení nebo sociálně vyloučená romská lokalita. Je zde věnována pozornost samotné integraci a taktéž je zde popsáno legislativní ukotvení týkající se problematiky Romů.

V druhé kapitole je popsána sociální práce s Romy, její paradigmaty, pilíře a metody. Zároveň jsou zde vymezeny nejčastější příčiny spolupráce sociálních pracovníků s romskými klienty a taktéž jsou zde zmíněny sociální služby pracující s Romy v Královéhradeckém kraji a na Novobydžovsku. Dále je věnována pozornost projektu Integrace Romů v Novém Bydžově.

Praktická část bakalářské práce zahrnuje metodologii výzkumu a interpretaci získaných dat. Ve třetí kapitole je formulován hlavní výzkumný cíl spolu s dílčími výzkumnými cíli a vybrané výzkumné předpoklady. Dílčí cíle jsou popsány v transformační tabulce, kde byly transformovány do jednotlivých tazatelských otázek, na jejichž podkladě bylo sestaveno dotazníkové šetření. Popsána je dále volba výzkumné strategie, kterou i vysvětluje a zároveň je zde popsáno dotazníkové šetření a technika sběru dat. Kvantitativní metoda, která byla provedena za pomoci on-line dotazníkového šetření, byla zvolena z důvodu většího počtu respondentů, což by kvalitativní metoda neumožnila. Dále je vymezena charakteristika výzkumného souboru, metody analýzy dat a průběh realizace výzkumného šetření. Zmíněny jsou taktéž rizika výzkumu a etické aspekty, které s tématem souvisí. Ve čtvrté kapitole jsou interpretovaná získaná data a následně potvrzeny či vyvráceny stanovené výzkumné předpoklady.

Výstupy, které byly díky této bakalářské práci zjištěny, by dle mého názoru mohly být užitečné pro město Nový Bydžov z hlediska snahy o zlepšení veřejného mínění o romské menšině či zvýšení povědomí o sociální pomoci prostřednictvím besed, informačních letáčků či článků na internetových stránkách. Za neméně přínosné lze považovat zamyšlení se respondentů a respondentek nad danou problematikou, díky čemuž mohou dojít k určité sebereflexi.

1. Romové v české společnosti

Tato kapitola se zabývá vymezením majoritní a minoritní společnosti, dále specifikuje, kdo je za Roma považován a popisuje s jakými problémy se členové romské společnosti ve svých životech mohou potýkat.

1.1 Romové a vybrané aspekty jejich situace z historické perspektivy

Pojem „Rom“ lze chápat v různých kontextech různě, ovšem GAC spol. s.r.o. ho definuje jako „jedince, který se za Roma sám považuje, aniž by se nutně k této příslušnosti za všech okolností (např. při sčítání lidu) hlásil, a/nebo je za Roma považován významnou částí svého okolí na základě skutečných či domnělých (antropologických, kulturních nebo sociálních) indikátorů.“ (GAC spol. s.r.o., 2006, online, cit. 2023-08-02:10)

První zmínka o Romech neboli Cikánech na českém území pochází z roku 1416, ovšem Dalimilova kronika je důkazem, že zde byli již dříve. V 16. století docházelo k pronásledování Romů ve všech státech Evropy. Co se týče našeho území, první pokusy o jejich vyhnání byly prováděny na Moravě, kdy roku 1538 moravské stavy nařídily vypovědět romské obyvatelstvo do dvou týdnů ze všech moravských panství. O pár let později, konkrétně roku 1545, vydal tehdejší císař Ferdinand I. protiromský dekret pro celé České království. Existence těchto represí, zákazů a krutých trestů ovšem nezabránila Romům, aby se do země opět vrátili. Roku 1697 došlo k prohlášení Romů za psance, kdy jejich zabití, bylo bráno za beztrestné. (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-11)

Pronásledování v Čechách a Moravě vyvrcholilo v 18. století, ovšem někteří Romové byli označeni za tzv. „tolerované Romy“, mezi něž patřili řemeslníci, a dostali tak svolení se usazovat na jednotlivých panstvích. Postupem času se stíhání romského obyvatelstva ukázalo jako kontraproduktivní a Marie Terezie společně s Josefem II. přišli s pokusem o nařízené trvalé usazení Romů, kdy cílem byla asimilace a jejich přeměna na rolníky. Tento pokus měl pouze omezené výsledky a vznikly tak tzv. „cikánské tábory“ na jihovýchodní Moravě. (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-11)

Roku 1927 byl v Československu přijat zákon o potulných cikánech, s nímž souvisely také tzv. cikánské legitimace. Jednalo se o průkaz, jež sloužil k zjišťování totožnosti, jeho držitel měl povinnost nosit tento průkaz u sebe a případně na vyžádání jej předložit státním úřadům, strážím a podobně. (Nečas, 2002) Držitelé těchto průkazů měli omezenou svobodu pohybu a souvisela s tím další různá omezení (Herink, 2023, online,

cit. 2023-09-11). Nečas (2002) uvádí, že cikánské legitimace zpočátku obdrželi kočovní a potulní Romové, ale postupem času je obdrželi i ostatní, čímž se tak tyto průkazy staly důkazem diskriminace romského obyvatelstva.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 byli občané tzv. neárijského původu zbaveni veškerých základních práv, svobod či právní ochrany. Do této skupiny patřili vedle Židů i Romové, kdy za Romy byly považovány ty osoby, jimž byla podle výše zmíněného zákona přidělena cikánská legitimace, nebo ty, jež měla v evidenci kriminální ústředna v Praze. První protiromský výnos byl vydán roku 1939, který nařizoval úřadům věnovat zvýšenou pozornost životu a chování Romů a dbát na to, aby se neshromažďovali v počtu větším, jež přesahuje rámec rodiny či rodu. Téhož roku bylo Romům nařízeno trvalé usazení se se zákazem kočování. Roku 1942 byl vydán výnos o potírání tzv. cikánského zlořádu, podle něhož byli policejními úřady a četnickými stanicemi evidováni všichni „cikáni, cikánští míšenci a osoby žijící po cikánsku“. (Nečas, 2002) Podle Herinka (2023, online, cit. 2023-09-11) byla na základě tohoto výnosu třetina Romů deportována do tzv. cikánských táborů. Nečas (2003) uvádí, že holocaust protektorátních Romů započal v cikánských táborech v Letech a Hodoníně a následně byl zakončen v cikánském táboře Auschwitz-Birkenau. Právě v Letech došlo k přeplnění kapacity tábora, což společně se špínou, nedostatkem vody, hladem, neutěšeným tělesným a zdravotním stavem vězňů mělo za následek vážné hygienické závady, kdy došlo k zamoření břišním tyfem a dalšími onemocněními. S vězni bylo zacházeno bezcitně, surově a bez morálních zábran. Tento nucený pobyt končil u většiny vězňů deportací do Osvětimi. Z původních 6 500 protektorátních Romů, zbyla na svobodě menšina, přičemž 4 870 z nich, se stali objektem soustředování v táborech, kde byli velkým dílem vyhlazeni. V cikánských táborech zahynulo přes 3000 Romů, kdy většinu tvořily děti. Z celkového počtu zemřelo 326 vězňů v Letech, 207 vězňů v Hodoníně a přes 2 645 v Auschwitz-Birkenau. Skutečné číslo o Romech, kteří se stali obětí holocaustu, není známo. Jedinou jistotou je, že po osvobození z koncentračních táborů, se vrátilo zpět méně jak 538 romských vězňů. (Nečas, 2002)

Herink (2023, online, cit. 2023-09-12) uvádí, že do Čech a na Moravu se po roce 1945 začali stěhovat romští osadníci z východního Slovenska, jež se usazovali převážně v pohraničí, odkud bylo vyhnáno německé obyvatelstvo. I přes to, že po roce 1948 došlo k formálnímu zrovnoprávnění romských obyvatel, společensky zůstávali stále na okraji. V 50. letech měl režim v plánu Romy asimilovat (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-12), kdy Davidová et al. (2010) uvádí, že komunistická společnost Romy nepovažovala za

specifickou etnickou skupinu, nýbrž za sociálně a kulturně zaostalé obyvatelstvo. Cílem bylo tedy dle autorky jejich postupné splynutí s majoritní společností a jejich odlišnosti, včetně romské mluvy, byly považovány za brzdu asimilace. Romové byli považováni za sociální problém a kvůli jejich sociální a kulturně-vzdělanostní zaostalosti byli bráni jako „skvrna na socialistické společnosti“. (Davidová et al., 2010)

Tato asimilace měla být dle Nečase (2002) uskutečněna aktivní pomocí národních výborů při plnění úkolů, nikoli donucovacími prostředky. Mezi vytyčené úkoly kromě jiného patřilo dle autora zařazení Romů do trvalého pracovního poměru, zabezpečení ubytování, pravidelná školní docházka romských dětí a likvidace negramotnosti dospělých. Tento způsob asimilace se postupem času ukázal jako neúspěšný, došlo ke stagnaci romské problematiky, a proto se komunistický režim rozhodl přejít od nerepresivní asimilace k násilné. V letech 1958-1970 se měly orgány KSČ a státu soustředit na úplnou asimilaci Romů s majoritní společností s úplným potlačením všech romských etnických dimenzí. Bylo zamítnuto přiznání statusu romské národnosti, kodifikace romštiny, zakládání romských škol či tříd, což naopak vedlo ke zpomalení převýchovy a posílilo společenskou marginalizaci Romů. (Nečas, 2002)

Od 70. let se dle Herinka (2023, online, cit. 2023-09-18) stát pokoušel o jejich sociální začlenění, pořádaly se kurzy vzdělanostního minima pro dospělé, pro ženy kurzy vaření a šití či zdravotnická osvěta. Taktéž byla věnována pozornost romským dětem. To zahrnovalo sledování jejich docházky do škol a snahu omezovat jejich automatické zařazování do zvláštních škol. Ovšem problémem, který se nedařilo řešit, byla bytová problematika. Po přidělení novostaveb se zanedlouho z některých stala „romská ghetta“, kdy jako příklad autor uvádí Chánov u Mostu. Stát chtěl taktéž zastavit demografický růst romské populace a uchýlil se tak k využívání lékařské metody sterilizace romských žen. Státní politika sice v těchto letech přispěla k formálnímu zrovnoprávnění Romů a zlepšení jejich materiální situace, ale zároveň došlo k potlačování romské etnicity. Po roce 1989 vznikala různá romská sdružení, ale zároveň vznikl problém nezaměstnanosti Romů a došlo k nárůstu otevřeného rasismu v majoritní společnosti. (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-18)

Nečas (2002) uvádí, že roku 1991, poprvé od skončení druhé světové války, mohli Romové při sčítání lidu uvést romskou národnost a uvést jako mateřský jazyk romštinu.

V České republice v současnosti tvoří romskou populaci zhruba 250-300 tisíc osob. Z toho důvodu, že někteří Romové neuvádí při sčítání lidu svoji etnickou příslušnost,

nelze uvést přesné údaje o počtu Romů na území našeho státu. (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-11)

Dle Českého statistického úřadu – Sčítání lidu, domů a bytů 2021 v Česku (2022, online, cit. 2023-09-11) se k romské národnosti přihlásilo pouze 21 691 osob.

Takzvaná nechvalně proslulá „romská ghetta“ (nyní sociálně vyloučené lokality) jsou dědictvím minulého režimu a integrace jejich obyvatel do majoritní společnosti je aktuálním obrovským problémem. Jeho řešení je možné pouze dlouhodobým koordinováním a koncepčním politickým úsilím a zároveň přístupem celé společnosti. (Herink, 2023, online, cit. 2023-09-18)

1.2 Majoritní společnost a minoritní společnost

Společnost můžeme dělit na majoritu a minoritu, přičemž Navrátil et al. (2003) uvádí, že v případě sociální práce s menšinami se menšinou rozumí především národnostní, etnické nebo rasové skupiny. Autor se zaobírá pojmem minorita i obecněji, kdy například uvádí, že mnoho autorů kritizuje označení za minoritu skupinu, jež je početněji menší než jiná skupina ve společnosti. Tito autoři totiž dle Navrátila et al. (2003) definují menšinu jako skupinu lidí, kteří mají vůči majoritě specifické vztahy. Autor konkrétně zmiňuje Soydana a Williamsovou (1998), kteří považují za klíčový faktor pro definici menšiny mocenský vztah, kdy se má člověk zaměřovat na charakter vztahů mezi různými společenskými skupinami, nikoli na jejich počet. Dále Navrátil et al. (2003:16) zmiňuje Sheafera (1996:5), který definuje menšinu jako „*podřízenou skupinu, jejíž příslušníci mají významně méně kontroly nebo moci nad vlastními životy, než mají příslušníci dominantní nebo většinové skupiny*“. Za menšiny jsou označovány různé skupiny, jako jsou například lidé zdravotně postižení, imigranti, homosexuálové a tak dále (Navrátil et al., 2003).

Postoj české společnosti k Romům se od roku 2014 zlepšil, i tak jsou nejhůře hodnocenou společenskou menšinou (Vláda České republiky, 2023, online, cit. 2023-10-25). Tuček (2023, online, cit. 2023-10-25) zpracoval tiskovou zprávu týkající se projektu kontinuálního výzkumu veřejného mínění, kdy byl zkoumán vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR. V tomto výzkumu získali největší antipatie Romové a Arabové – 60 % respondentů uvedlo odpovědi „spíše“ nebo „velmi“ nesympatičtí. Zároveň větší nesympatie dle autora chovají lidé staršího věku, dále s nižším vzděláním a s nižší životní úrovní.

Naopak výzkum z roku 2023 prováděný agenturou MEDIAN, s.r.o. prokázal, že soužití s Romy považují za problematické spíše osoby se středoškolským vzděláním s maturitou, konkrétně 81 % a vysokoškoláci, konkrétně 80 %. Lidé bez maturity toto soužití podle autora vnímají negativně z 69 % a lidé se základním vzděláním ze 76 %. Dále autoři zmiňují, že přes 50 % mladých lidí má takový pohled, že Romové toho začali požadovat až příliš, přičemž se ohrazují právy všech. Zároveň už tolik lidí, převážně žen, nesdílí názor, že život Romů v ČR je komplikovaný. (Cuker, Delong, Dohnal, online, cit. 2023-11-23)

Výzkum Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben/květen zpracovaný Tučkem (2023, online, cit. 2023-11-22) ukázal, že 63 % dotazovaných vnímá soužití s Romy jako špatné, 48 % jako spíše špatné a dalších 15 % jako velmi špatné a za pozitivní toto soužití považuje 32 % respondentů.

1.3 Diskriminace a rasismus

Frištenská in Bandyová, Davidová, Frištenská et al. (2000) definuje diskriminaci jako vyloučení a znevýhodňování jedinců, kteří patří k různým skupinám, které lze vymezit rasou, barvou pleti, etnickým původem, náboženským vyznáním, dále pohlavím, věkem, zdravotním stavem a dalšími kritérii. Diskriminace dle autorky znemožňuje rovný přístup k uskutečňování práv, jež jsou garantovány zákonem.

Dle zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) se za diskriminaci považuje i obtěžování a sexuální obtěžování, pronásledování a pokyn či navádění k diskriminaci.

Kappl (2022) dále uvádí, že diskriminace má dvojí podobu, konkrétně se jedná o „osobní diskriminaci“, kdy se výše popsaného jednání dopouští jednotlivec, a „diskriminaci institucionální“, v tomto případě se jedná o důsledek systematicky uplatňovaných společenských norem (zákony, směrnice, vyhlášky a další).

Roku 2020 byla Mezinárodní aliancí pro připomínání holocaustu vytvořena právně nezávazná definice diskriminace Romů (anticikanismu), která tvrdí, že „*Ancitikanismus/diskriminace Romů je taková forma vyjadřování a jednání jedinců i politiky a praxe institucí, která vede k marginalizaci či vylučování Romů, devalvování romské kultury a životního stylu, fyzickému násilí či projevům nenávisti namířeným na Romy i další jedince a skupiny, kteří jsou považováni za „Cikány“, jsou na tomto základě stigmatizováni, či na tomto základě byli za dob nacismu nebo i dnes cílem perzekuce.*

Z důvodu této diskriminace se následně s Romy zachází jako s domnělou cizí, odlišnou skupinou a jsou spojováni s celou řadou urážlivých stereotypů a zkreslených představ, které samy osobě představují specifickou formu rasismu.“ (Mezinárodní aliance pro připomínání holocaustu, 2020, cit. 2023-10-25:1)

Weinerová (2014) vysvětluje pojem rasismus, a to následujícím způsobem: „*V případě rasismu se jedná o komplexnější ideologický systém přesvědčení, který legitimuje podřízenost určité skupiny lidí s tím, že tato skupina je biogeneticky a kulturně méněcenná.“ (Heywood, 2008:236 podle Weinerová, 2014:9)*

Vláda České republiky (2023, online, cit. 2023-10-25) se zabývala rozdíly v postojích majority vůči blíže nespecifikovaným lidem a Romům. Ty se nejvíce projevíly v oblastech sociální podpory, bydlení a trestních záležitostech. Například romské ženy s trojčaty by 50 % respondentů přiznalo nárok na státní příspěvek ve srovnání s 80 % respondentů u blíže nespecifikované matky. Na otázku, zda by pěti členné romské rodině pronajali svůj byt původně určený pro 3-4 osoby, 60 % respondentů odpovědělo, že by to byl problém. Ovšem v případě české rodiny by mělo problém pouze 25 % dotázaných. Co se týče trestné činnosti, u romského mladíka, jenž vykradl trafikku, respondenti uvedli přísnější trest oproti blíže nespecifikovanému mladíkovi. (Vláda České republiky, 2023, online, cit. 2023-10-25)

Majoritní společnost se čím dál více ztotožňuje s myšlenkou, že projevy rasismu existují a vychází z české společnosti. Taktéž souhlasí se zhoršeným postavením romské menšiny při hledání bydlení. (Cuker, Delong, Dohnal, online, cit. 2023-11-23)

1.4 Stereotypy a předsudky

Weinerová (2014) uvádí Geista (1992), který se zabývá pojmy stereotyp a předsudek, přičemž tvrdí, že spolu velmi úzce souvisí, a proto je potřeba si vyjasnit, jaký je mezi nimi rozdíl. Pojem stereotyp se dle autorky vymezuje pouze na úrovni představ člověka, zatímco předsudek se vyznačuje konkrétními postoji člověka. Postoj je naučená reakce jedince chovat se v určité situaci určitým způsobem, a to konkrétně reagovat buď pozitivně či negativně na podněty, které jsou s danou situací spjaté (Vláčil, 2018, online, cit. 2023-08-28).

Bakalář (2004) zmiňuje Manna (1992), jež píše o tom, že stereotypy a předsudky jsou taktéž určitým výsledkem objektivního pozorování odlišností a působením socializačních činitelů, jako jsou masová média nebo škola. Taktéž se zmiňuje o tom, že jejich vznik je dán nedostatkem lidského poznávání, tedy především kapacity zpracovávání informací.

Navrátil et al. (2003) upozorňuje na to, že sociální pracovníci se často setkávají s příslušníky menšinových skupin právě proto, že jejich situace vygradovala především kvůli předsudkům či vlastní diskriminaci (znevýhodnění) ze strany majority. Je důležité si uvědomit, že ne každý předsudek musí vyústit v diskriminaci a zároveň, že veškerá diskriminace není způsobena předsudky, ale může se jednat pouze o neznalost či lhostejný přístup. (Musil, Navrátil, 1999 podle Navrátila et al., 2003)

Tuček (2023, online, 2023-11-22) zmiňuje, že se stereotypní pohled na romskou menšinu celkově zeslabil. Podle Cukera, Delonga a Dohnala (2023, online, cit. 2023-11-23) ve společnosti stále převládají stereotypní názory, že Romové jsou neochotní pracovat a vzdělávat se.

1.5 Sociální vyloučení a sociálně vyloučená romská lokalita

Sociální vyloučení je proces či stav, kdy má jedinec, rodina, skupina či celá komunita omezený přístup ke zdrojům, jež jsou důležité pro začlenění se do sociálního, ekonomického, politického či občanského života majoritní společnosti. Tento proces je zapříčiněn z mnoha důvodů, jako je chudoba, diskriminace, nízké příjmy, nízká míra vzdělanosti či etnická příslušnost a mnoho dalších. Lidé postižení sociálním vyloučením jsou tak odstřiženi od institucí a služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, jež má k dispozici většina majoritní společnosti. (Navrátil et al., 2003)

Sociální vyloučení se například často projevuje:

- prostorovým vyloučením, kdy se jedná o uzavřené či izolované lokality s nízkou úrovní bydlení;
- nízkou mírou vzdělanosti;
- zhoršenou možností vykonávat legální formu výdělečné činnosti;
- závislostí na sociálních dávkách;
- rizikovým životním stylem;
- větším výskytem sociálně patologických jevů a kriminality. (GAC spol. s.r.o., 2006, online, cit. 2023-08-02)

Rydrych in Beňušková, Bittnerová, Doubek et al. (2013) se zabývá hlavními problémy, se kterými se sociálně vyloučené lokality potýkají. Tyto problémy, které se navzájem ovlivňují a nelze je tedy řešit odděleně, autorka rozděluje do dvou následujících skupin:

- **Problémy vyvolané a přetrvávající politikou státu, kraje či města**, kam patří neexistence výchozí a systematické koncepce integrace na úrovni státu, kraje či

města; neochota řešit stávající problém; omezené financování EU či špatné zacházení s dotacemi; negativní medializace (zveličování problémů, šíření fám o sestěhování nepřizpůsobivých atd.); nezájem veřejnosti a další.

- **Problémy v konkrétních lokalitách**, kdy se jedná o rezignaci obyvatel těchto lokalit; vysokou nezaměstnanost, zadluženost, devastaci majetku, asociální a kriminální chování, pasivitu policie a jiné.

„Jako sociálně vyloučenou romskou lokalitu označujeme prostor obývaný skupinou, jejíž členové se sami považují za Romy a/nebo jsou za Romy označováni svým okolím, a jsou sociálně vyloučeni.“ (GAC spol. s.r.o., 2006, online, cit. 2023-08-02:10) Poláčková in Janoušková a Nedělníková et al. (2008) přitom uvádí, že se může jednat o jednotlivé domy obývané několika jednotlivci či rodinami až po celou městskou čtvrť se stovkami nebo tisíci obyvateli. Tyto lokality vznikají podle výše uvedené autorky převážně sestěhování se chudých romských rodin do lokalit, kde je cenově výhodnější bydlení. Dále také vystěhování Romů z ekonomicky výhodných bytů a následným přidělením bytu náhradního, který se často nachází v oblasti s vyšším výskytem romského obyvatelstva. Jako poslední důsledek uvádí řízené sestěhování do ubytoven ze strany obcí, a to konkrétně těch, kteří jsou považováni za „problémové“ či „nepřizpůsobivé“. Autorka taktéž uvádí, že k tomu, aby byla určitá lokalita považována za romskou, není vůbec potřebné, aby v dané lokalitě tvořili Romové většinu. Ovšem Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR prováděná GAC spol. s.r.o. (2015) poukázala na to, že přes polovinu z 606 sociálně vyloučených lokalit tvoří většinu právě Romové.

Je třeba zdůraznit, že nelze klást rovnítko mezi pojmem „Rom“ a „sociálně vyloučený“, a to z toho důvodu, že mnoho Romů žije plně integrováno do většinové společnosti. Na závěr taktéž autor kritizuje lidové označení sociálně vyloučených (romských) lokalit pojmem „ghetto“, které je taktéž používáno i například v textech pracovníků neziskového sektoru, jelikož ještě více posiluje negativní vnímání těchto lokalit. (GAC spol. s.r.o., 2006, online, cit. 2023-08-02:10-11)

1.6 Integrace

Integraci definuje Vláda České republiky (2015) jako dvojstranný proces, který probíhá jak na straně menšiny, tak i na straně většinové společnosti. Cílem je dle výše zmíněného zdroje vytvořit bezkonfliktní soužití a soudržné společnosti, kdy taktéž tento pojem zahrnuje sociální a ekonomické začlenění, jako je například rovnost postavení v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení a zdraví. V případě Romů zmiňují posílení jejich

identity, přičemž by se měl klást důraz na jejich kulturu a tradici. Tímto procesem by mělo dojít taktéž k posílení společného historického vědomí, vytvoření tolerantního, xenofobního prostředí a integrování v rovině politické. Za nedílnou součást integrace považuje autor emancipaci, kterou popisuje jako „*vymanění se vlastní silou z nerovnoprávného postavení.*“ (Vláda České republiky, 2015, online, cit. 2023-08-16:12)

Je třeba zdůraznit, že cílem integrace není asimilace, tedy úplné přizpůsobení a zánik specifčnosti Romů, nýbrž odstranění nežádoucích rozdílů, mezi které řadí vysokou nezaměstnanost, nízkou vzdělanost a další (Vláda České republiky, 2015, online, cit. 2023-08-16).

Vláda České republiky (2023, online, cit. 2023-10-25) popisuje důležitost terénních sociálních pracovníků v oblasti romské integrace. Tyto pracovníky dle autora zaměstnávají jednotlivé obce, příspěvkové nebo nestátní neziskové organizace.

1.7 Legislativní ukotvení týkající se problematiky Romů

Kappl (2022) uvádí jako nejdůležitější zákon, zabývající se postavením menšin v České republice, Listinu základních práv a svobod (Zákon č. 2/1993 Sb.), kde jsou v některých jednotlivých člancích garantovány národnostním menšinám stejná práva a svobody jako majoritní společnosti.

Neméně důležitou je i Rada vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny (dále „Rada“), která byla zřízena usnesením vlády ČR 17. září 1997 č. 581, kdy nesla název Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity (Vláda České republiky, online, cit. 2023-11-13). Vláda ČR jmenovala na začátku roku 2024 na doporučení vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Fukové 13 nových občanských členů Rady. Rada má celkem 34 členů, z toho 17 občanských členů, přičemž 16 z nich jsou Romové. (Vláda České republiky, 2024, online, cit. 2024-03-24) Poláčková in Janoušková a Nedělníková et al. (2008) uvádí, že cílem je dle autorky napomáhání integraci Romů do české společnosti a ve spolupráci s příslušnými orgány státní správy se podílí na tvorbě koncepčních materiálů vztahujících se k romské problematice.

Jelikož se Romové velmi často potýkají s diskriminací, je vhodné zmínit zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (diskriminační zákon). V tomto zákoně je blíže vymezeno právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace v následujících věcech:

- pracovní příležitosti včetně pomoci od Úřadu práce ČR,

- sociální zabezpečení,
- sociální výhody,
- zdravotní péče,
- přístup ke vzdělávání,
- přístup ke zboží a službám včetně bydlení.

Romové dle Šlosára in Balvín, Šlosár a Vavreková (2010) tvoří na Slovensku 30 % osob, jimž jsou vypláceny sociální dávky. Zároveň vzhledem k vyššímu počtu dětí dostávají vyšší přídavky na děti a rodičovské příspěvky, ovšem autor uvádí i myšlenku, že vzhledem k počtu dětí a jejich délce studia, získávají Romové méně podpory než majoritní společnost. Dále podle Frištenské (1997) se u většiny Romů zvyšuje závislost na státní sociální podpoře, kterou upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Mezi tyto dávky dle výše uvedeného zákona patří přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné, přičemž nárok na ně vzniká v případě splnění zákonem daných podmínek a rozhodnutím krajské pobočky Úřadu práce ČR. Dle zákona mezi dávky vyplácené v závislosti na výši příjmu patří přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné.

Otevřená společnost (online, cit. 2024-03-24) uvádí, že Romové patří mezi nejvíce ohrožené skupiny sociálním vyloučením. S tímto problémem napomáhají sociální služby, které jsou upravené zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. „*Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči...*“ (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociální službách)

Řešení romské problematiky vládou v České republice bere jako uspokojivé 40 % dotázaných, a zároveň podobná procenta jej považují za neuspokojivé. Místní samosprávu hodnotí respondenti pozitivněji – tedy 41 % jako uspokojivé a 26 % neuspokojivé. (Tuček, 2023, online, cit. 2023-11-22)

2. Sociální práce s Romy

Mezinárodní organizace sociálních pracovníků přijala roku 2014 následující mezinárodní definici sociální práce: „*Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledges, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing. [...].*“ (Mezinárodní organizace sociálních pracovníků, 2014, online, cit. 2023-10-23) „*Sociální práce je profese založená na praxi a akademická disciplína, která podporuje sociální změnu a rozvoj, sociální soudržnost a zplnomocnění a osvobození lidí. Principy sociální spravedlnosti, lidských práv, kolektivní odpovědnosti a respektování rozmanitosti jsou pro sociální práci zásadní. Sociální práce, opírající se o teorie sociální práce, společenských a humanitních věd a o vlastní znalosti, podporuje lidi a jejich okolí v řešení životních výzev a zvyšování jejich blahobytu. [...].*“ (přel. autorka) Klienty sociální práce mohou být jednotlivci, rodina, skupina nebo komunita (Černá in Janoušková, Nedělníková et al., 2008).

Poláčková in Janoušková a Nedělníková et al. (2008) vymezuje specifika, která mohou práci s romskými klienty ovlivňovat:

- Zkušenost s diskriminací;
- orientovanost životního stylu na přítomnost, projevující se odkládáním problémů do budoucna;
- důraz kladený na rodinu a potlačování míry vlastní individuality, způsobující přítomnost příbuzných během jednání;
- finanční a materiální podpora příbuzných;
- hospodaření s financemi neumožňující pokrytí výdajů;
- nedostatek dobrých zkušeností mimo vlastní lokalitu;
- jazyková bariéra;
- odlišné kulturní tradice a zvyky;
- neporozumění světu majoritní společnosti a jeho institucím.

Z těchto důvodů autorka doporučuje věnovat klientům dostatek času a nechat klienty definovat problém, který se jim zdá nejzávažnější, přičemž by se měl sociální pracovník doptávat i na ostatní okolnosti, díky čemuž zjistí jejich komplexní situaci.

2.1 Paradigmata sociální práce s příslušníky menšinových skupin

Navrátil a Musil in Navrátil et al. (2003) rozebírají paradigmata sociální práce při práci s příslušníky menšinových skupin. Jako první paradigma uvádí „sociální práce jako terapeutická pomoc“, kdy je kladen důraz na individualitu a proces jejího vnitřního zrání. Dle výše zmíněných autorů toto paradigma „*zcela postrádá pochopení strukturálních souvislostí problému, snahu o interpretaci předsudečného vnímání tělesných a kulturních zvláštností jako faktoru, který ovlivňuje povahu problému, a odhlíží od řešení praktických problémů.*“ (Navrátil a Musil in Navrátil et al., 2003:199)

Dalším paradigmatem je dle autorů „sociální práce jako reforma společenského prostředí“, které se dívá na problémy lidí z hlediska kategorií znevýhodněných. Navrátil a Musil in Navrátil et al. (2003) konstatují, že se toto paradigma může zdát v případě romské menšiny jako adekvátní, avšak připomínají, že není bezchybné. V tomto případě kritizují fakt, že je příslušnost k menšině brána jako výhradně problematická, a nikoli jako zdroj podpůrných sil či dovedností, které jsou nezbytné pro zvládnutí problému. Dále kritizují absenci snahy pochopit klientovo vnímání problému a možného řešení.

Jako třetí paradigma výše uvedení autoři zmiňují „sociální práce jako sociálně-právní pomoc“. V případě práce s menšinami vyzdvihují fakt, že toto paradigma klade důraz na individuální potřeby a interpretaci situace, a zároveň na souvislosti problému se sociálním prostředím klienta. Sociální pracovník tak dle autorů přijímá klientovo vidění situace a jeho specifické vnímání, díky čemuž bude řešen problém, který určil sám klient, nikoli sociální pracovník.

Dle Navrátila a Musila in Navrátil et al. (2003) ani jedno z výše uvedených paradigmat „*nenabízí takové pojetí životní situace menšinového klienta, které by umožnilo dostatečně a komplexně reflektovat faktory jeho sociálního fungování.*“ (Navrátil a Musil in Navrátil et al., 2003:199) Pojem „sociální fungování“ použila Barlettová pro označení interakcí, které probíhají mezi nároky prostředí a lidmi, přičemž předpokládá, že životní situace je významně ovlivněna nároky prostředí (Navrátil a Musil in Navrátil et al., 2003).

2.2 Pilíře sociální práce s Romy

Navrátil a Musil in Navrátil et al. (2003) popisují šest základních pilířů sociální práce s romskými klienty. Jako první uvádí „Systematické znalosti o romské menšině“, kdy by sociální pracovníci při práci s jakoukoliv menšinou, měli mít potřebné znalosti kulturních charakteristik (tradice, normy, sociální instituce atd.) a znalosti důsledků zkušenosti se znevýhodňováním dané menšiny. Autoři v souvislosti s menšinovou realitou zmiňují

Devorovou a Schlesingerovou (1999), které tvrdí, že se promítá do sociálního i psychologického života jedince v mnoha oblastech. Konkrétně romská menšinová realita se promítá i do vztahů k sociálním pracovníkům, na něž může být pohlíženo pozitivně jako na vítanou pomoc, nebo naopak negativně jako na osoby, které by se neměly vměšovat do cizích věcí, po nichž jim nic není. Bez potřebných znalostí o světě menšinových klientů hrozí, že intervence bude kontraproduktivní. (Musil a Navrátil in Navrátil et al., 2003)

Druhý zmíněný pilíř autoři pojmenovávají jako „Systematické znalosti o člověku i společnosti jsou nebytné“, kdy je důležité, aby sociální pracovník znal široké spektrum teorií, jež objasňují individuální, institucionální, komunitní a organizační chování příslušníků majoritní společnosti. Důležitá je znalost významných témat, mezi které patří kultura, vznik stereotypů a mýtů, systém sociálního zabezpečení či legislativní systém společnosti, kdy právě v těchto tématech mohou být zakomponovány bariéry institucionalizované diskriminace. Nevzdělaní sociální pracovníci angažováni do terénních programů v romských komunitách jsou vzhledem k potřebným znalostem považováni za problematické. (Musil a Navrátil in Navrátil et al., 2003)

Ve třetím pilíři „Sebepoznání je nezbytné“ se výše zmínění autoři zaměřují na osobnost sociálního pracovníka, která je jedním z nejdůležitějších profesionálních nástrojů. Předpokladem růstu osobnosti je sebepoznání a uvědomění si našich pozitivních i negativních stránek. Při práci s menšinovými klienty je zapotřebí v průběhu procesu sebepoznávání hledat odpovědi na otázky jimiž dle Navrátila a Musila in Navrátil et al. (2003:204) jsou: „*Kdo jsem v kulturním slova smyslu? Z jakých představ o světě, dobru a zlu, účelném a neúčelném jednání vycházím v hodnocení počínání a situace klienta?*“ Právě tyto otázky a následná sebereflexe pomáhá sociálním pracovníkům lépe vnímat, respektovat a ve prospěch lepšího sociálního fungování využívat osobitou realitu života menšinových klientů. (Musil a Navrátil in Navrátil et al., 2003)

Čtvrtý pilíř „Hodnota a důstojnost každého člověka je východisko“ popisuje jako klíčovou hodnotu sociálních pracovníků při práci s menšinovými klienty víru v důstojnost a hodnotu každého člověka bez ohledu na jeho odlišnosti, jimiž může být jiná národnost, kultura, tělesné rysy a další. (Musil a Navrátil in Navrátil et al., 2003)

Pátým pilířem je „Úprava metod a technik běžně používaných v sociální práci je účelná“. Ten se zabývá tradičními metodickými postupy, které lze za takových úprav, aby respektovaly menšinovou realitu, pro práci s romskými klienty využít. (Devorová,

Schlesingerová, 1999; Attneave1, 1982; Good Tracks, 1973; Whittaker, Tracy, 1989 podle Musil a Navrátil in Navrátil et al., 2003)

Poslední šestý pilíř nese název „Pozornost je třeba věnovat jednotlivci i sociálnímu prostředí“, z čehož lze vyvodit, že by se sociální pracovník neměl zajímat pouze o problémy, o kterých klient hovoří, ale i o širší sociální souvislosti situace menšinového klienta. Zároveň je třeba vzít v úvahu, zda není klient obětí institucionálního znevýhodňování. Z tohoto důvodu je důležité, aby sociální práce reagovala na systémové a individuální prvky životní situace klienta zároveň. Za vhodné východisko při práci s menšinovými klienty lze považovat poradenské paradigma sociální práce a úkolově orientovaný přístup. (Navrátil a Musil in Navrátil et al., 2003)

2.3 Metody sociální práce s Romy

Matoušek (2013) rozlišuje metody sociální práce dle subjektů, se kterými sociální pracovník může spolupracovat. Jedná se o práci s jednotlivci, skupinou, rodinou a komunitou, přičemž Navrátil et al. (2003) považuje za efektivní a účelnou pro práci s romskými klienty právě komunitní sociální práci.

Obor sociální práce dle Navrátila et al. (2003) chápe pojem „komunita“ dvojitým způsobem – teritoriální komunitou jsou chápány osoby žijící na jednom společném území různých velikostí, zájmová komunita poté označuje skupinu osob se společnými zájmy. Oba tyto způsoby jsou v komunitní sociální práci rovnoměrně uplatňovány (Bulmer, 1987 podle Navrátil et al., 2003).

Definování komunity je problematické, což se následně projevuje i v definování pojmu „komunitní práce“. Většina definic označuje komunitní práci za jednu z metod sociální práce, přičemž cílem je dosažení změny nepříznivých sociálních podmínek. Na této změně by se měli podílet samotní klienti, tedy členové cílové komunity. Za hlavní úlohu sociálního pracovníka je zde považováno například inicializace vzniku nebo sjednocení dané komunity, dále analyzování problému a potřeb komunity a v neposlední řadě plánování procesu komunitní práce. (Kappl, 2014, online, cit. 2023-11-30)

Navrátil et al. (2003) zmiňuje, že potřeby komunity jsou rozhodující a zároveň vyplývají z problémů, které se týkají více členů dané komunity. Je nutné, aby komunitní sociální pracovník dobře znal komunitu, ve které pracuje. Díky této znalosti může porozumět vlivu prostředí na jednotlivce. Taktéž je důležité, aby byl sociální pracovník seznámen s činností jednotlivých organizací či institucí, z důvodu jejich adekvátního zapojení do řešení problematických situací. Autor dále zmiňuje potřebu znalosti

charakteristik komunity, mezi které řadí například vysokou míru nezaměstnanosti, kriminality a další, jenž mohou omezovat sociální či osobní možnosti jedince. Cílem komunitní práce je rozvoj života jedince a podpora rovnováhy mezi komunitními zdroji a potřebami členů. Zároveň se předpokládá, že členové komunity jsou schopni řešit jejich problémy svépomocí. Toto neplatí pro sociálně vyloučené komunity, jelikož z důvodu vyloučení ze společnosti nemohou tito členové uspokojovat své potřeby. V sociální práci s komunitou se dle autora uplatňuje tzv. holistický přístup, který umožňuje řešení rozsáhlých problémů. (Navrátil et al., 2003)

Skupinová sociální práce je nezastupitelná součást sociální práce. Základním předpokladem pro úspěch je fungující „skupinová dynamika“, kterou vytváří cíle a normy skupiny, role ve skupině, koheze a tenze, podskupiny, vztahy mezi jednotlivými členy a další. Cílové skupiny, kde se tato metoda uplatňuje, jsou různorodé, využívá se pro aktivizaci, rozvíjení sociálních dovedností, zlepšení vztahů a vytvoření podpory ve skupině atd. Cílem je prevence vzniku nežádoucích jevů, socializace, rehabilitace, řešení problémů, vzdělání nebo osobní vývoj a rozvoj. (Kuzníková, 2013, online, cit. 2023-11-30)

Sociální práce s rodinou je další metoda, kterou lze využít pro práci nejen s Romy. Vítková Rulíková (2009, online, cit. 2023-12-2) popisuje v Metodickém doporučení MPSV č. 9/2009 k sociální práci s ohroženou rodinou typické problémy rodin ohrožených sociálním vyloučením. Mezi tyto problémy autorka řadí dluhy, docházku dětí do školy a domácí přípravu dětí, toxikomanií, možnosti vzdělávání a uplatnění pro děti, nezaměstnanost, vyplácení sociálních a jiných dávek, bydlení, diskriminaci, zdravotní problémy a další. Cílem této metody může být snížení počtů dětí umístěvaných do ústavní výchovy, překonání důsledků sociálního vyloučení, integrace atd. Tuto metodu autorka doporučuje kombinovat například s terénní sociální prací.

Terénní sociální práce je vymezena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a je určena pro problémové osoby, uživatele návykových látek, osoby bez přístřeší nebo pro osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a další. Terénní sociální pracovník dle výše uvedeného zákona vyhledává tyto osoby a snaží se minimalizovat negativní dopady jejich způsobu života. Sociální pracovník dále dle Vítkové Rulíkové (2009, online, cit. 2023-12-2) spolupracuje s klienty a jejich rodinou v tíživé životní situaci, kteří mají zájem tuto situaci změnit. Dále s klienty závislých na dávkách státní sociální podpory a sociální péče, žijících ve špatných bytových podmínkách, s klienty s nízkým

vzděláním, malou uplatnitelností na trhu práce a s tzv. mnohoproblémovými rodinami (Vítková Rulíková, 2009, online, cit. 2023-12-2).

2.4 Nejčastější příčiny spolupráce sociálního pracovníka s romskými klienty

Jednou z mnoha příčin navázání spolupráce je často problematika bydlení, kdy podle průzkumu, prováděného Vládou České republiky (2023, online, cit. 2023-10-28), sociálně vyloučení Romové bydlí z velké části v pronájmu a nezanedbatelná část, konkrétně 17 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit bydlí na ubytovně. Jelikož se Romové stále potýkají s diskriminací, jsou často odkázáni na bydlení u tzv. obchodníků s chudobou. Ti nabízejí nevyhovující bydlení za vysoké nájemné. Bohužel v současnosti stále není dostupná legislativní úprava sociálního bydlení, a tak je bydlení zajišťováno prostřednictvím dotací obcím. Tuto možnost využívají i Romové. (Vláda České republiky, 2023, online, cit. 2023-10-28)

V případě, že dojde k neschopnosti platit nájemné, lze využít příslušné okresní úřady a jejich útvary státní sociální podpory. Státní sociální podpora poskytuje příspěvek na bydlení sloužící k uhrazení alespoň části nákladů, jež jsou spojeny s bydlením. Tento příspěvek lze, oproti dávkám sociální péče, využít i na zaplacení dlužného nájemného. Jestliže se jedná o individuální případ v rámci obce, sídliště a dalších celků, doporučuje se využití metod případové sociální práce s jednotlivcem nebo v případě rodiny sociální práce se skupinou. Pokud by se jednalo o více osob v rámci jednoho celku, doporučuje se použít metod sociální práce s komunitou. V tomto momentu pracovník shromažďuje informace o příslušné komunitě, o jejích potřebách a sociálních problémech. Dále vymezuje hlavní sociální problém, jeho příčiny, návrh řešení a seznamuje komunitu s řešením a následně plán realizuje. Nutno podotknout, že problémové neplacení nájmu nevyřeší pouze dávky státní sociální podpory a sociální péče, nýbrž je nutno působit na změnu celkové sociální situace. (Niederle in Socioklub, 2002)

Sociální pracovník pomáhá v rámci spolupráce Romům s vyplněním žádostí o dávky státní sociální podpory a dávky sociální péče. Dále pomáhá řešit situaci, kdy nejsou jedincům vypláceny dávky, na něž mají nárok, ať už z důvodu neznalosti dávkového systému nebo nepodniknutí správných kroků k jejich získání. S neplacením nájmu může vzniknout další velmi častý problém, kterým jsou dluhy a exekuce. V tomto případě by sociální pracovník měl klienta vést k odpovědnosti řešit tyto závazky, pomoci mu při jednání s věřitelem a následně pravidelně dohlížet na plnění domluvených podmínek.

Jedním z důvodů, proč klienti nesplácí své dluhy, je nedostatek příjmů, což je zapříčiněno nezaměstnaností. Sociální pracovník tedy pomáhá se zvýšením kvalifikace a hledáním zaměstnání. (Poláčková in Janoušková a Nedělníková et al., 2008)

Výše uvedená autorka jako další příčiny spolupráce uvádí rodinu, docházku dětí do školy, drogy, dětskou delikvenci, vyloučení ze společnosti a další.

2.5 Sociální služby pracující s Romy v Královéhradeckém kraji

Vláda České republiky (2023, online, cit. 2023-10-25) uvádí seznam nejvýznamnějších romských a proromských nestátních neziskových organizací působících v Královéhradeckém kraji:

- Výbor pro odškodnění romského holocaustu v České republice
- Aufori, o.p.s.
- Salinger, z.s.
- Občanské poradenské středisko, o.p.s
- OD5K10
- Začít spolu, z.s.
- Džas Dureder Dživipnaha, z.s.
- Centrum sociálních služeb Naděje Broumov
- Komunitní centrum Náchod
- DOKOŘÁN, z.s.
- Roma – spolek HK
- VATURO, z.s.
- Oblastní charita Jičín
- Oblastní charita Trutnov
- Diakonie ČCE – středisko Světlo ve Vrchlabí
- Farní charita Dvůr Králové nad Labem
- M+M Semonice, z.s.
- Romodrom, o.p.s.
- Diakonie ČCE – středisko Milíčův dům

Výzkum prováděný Národním institutem dětí a mládeže (2010) ukázal, že většina romské mládeže ze sociálně vyloučených lokalit dochází do nízkoprahových a otevřených klubů, kdy v nich tvoří většinu docházejících.

2.6 Sociální služby pracující s Romy na Novobydžovsku

Mikroregion Novobydžovsko se nacházelo v Královéhradeckém kraji. Jednalo se o svazek obcí, který vznikl roku 2001 podle §49 zákona 128/2000 Sb., o obcích. Mezi členy patřily následující obce: Barchov, Hlušice, Humburky, Kobylce, Kosičky, Králíky, Myštěves, Nový Bydžov, Ohnišťany, Petrovice, Prasek, Skřivany, Sloupno, Smidary, Starý Bydžov, Šaplava, Vinary, Zachrašťany, Zdechovice. Tento mikroregion však zanikl roku 2016. (Královehradecký kraj, 2001, online, cit. 2023-07-24) Bakalářská práce se zaměřuje na tento zaniklý mikroregion z toho důvodu, že jsou okolní obce úzce spjaty s městem Nový Bydžov, a to z hlediska kultury, volnočasových aktivit, sociálních, zdravotních a školských zařízení a mnoho dalších. Proto mě zajímal názor i těch osob, které z okolí Nového Bydžova pochází. Zároveň je označení „Novobydžovsko“ stále obyvateli aktivně používáno.

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Nový Bydžov je dle Města Nový Bydžov (2015, online, cit. 2023-11-01) ambulantní a terénní služba, která poskytuje pomoc a podporu rodinám s dětmi v sociálně tíživé situaci. Služby jsou poskytovány rodinám žijícím na Novobydžovsku s cílem překonat nepříznivou situaci a zmírnit její dopad na děti a jejich vývoj. Zároveň je poskytována rodinám *„které se nacházejí v konfliktních společenských situacích (diskriminace, šikana, kriminalita, násilí, rasismus, záškoláctví, výchovné problémy); které jsou v obtížné životní situaci (nezaměstnanost, zadluženost, rozpad rodiny, volba školy a povolání, bydlení, těhotenství před dosažením zletilosti, sociální dávky); které mají omezující životní podmínky (nedokončené vzdělání, nepříznivé rodinné a sociální prostředí, neschopnost navázat vztahy, sociální vyloučení, absence zájmů, pasivní životní stereotypy)“*. (Město Nový Bydžov, 2015, online, cit. 2023-11-01)

Mezi navazující služby patří například OSPOD Nový Bydžov, který dle potřeby spolupracuje se školskými zařízeními v Novém Bydžově, Policií České republiky, Městskou policií Nový Bydžov, Úřadem práce, vybranými zdravotními institucemi a dalšími. Zároveň je nutné v této souvislosti zmínit Nízkoprahové centrum pro děti a mládež (dále jen „NZDM“) DoPatra. Tato služba poskytuje sociálně preventivní ambulantní služby a nabízí dětem a mládeži od 6 do 26 let bezpečné prostředí pro trávení jejich volného času nebo pomoc s jejich problémy. Z důvodu vysokého věkového rozpětí klientů, je NZDM rozdělena na 2 kluby – klub Čásek pro děti od 6 do 14 let a klub Čas pro mládež od 15 do 26 let. Cílem je předcházení a zamezování sociálnímu vyloučení,

zvyšování sociálních kompetencí a nabízení pomoci během zvládnání obtížných životních situací. (Kubinec, 2019, online, cit. 2023-11-01)

Kubinec (2019, online, cit. 2023-11-01) dále zmiňuje nejvýznamnější instituci, s níž OSPOD Nový Bydžov spolupracuje, tou je Probační a mediační služba ČR. Probační úředník a kurátor pro děti a mládež společně pořádají osvětové aktivity nebo řeší konkrétní případy. Další významnou službou je podle autora Občanské sdružení Salinger Hradec Králové, které poskytuje sanaci rodiny, případové konference nebo preventivně výchovný program Triangl II. a další. Co se týče drogové problematiky, nelze opomenout Občanské sdružení Laxus Hradec Králové, který je v této oblasti hlavním partnerem OSPODu Nový Bydžov. Autor zmiňuje i další sociální služby jako je Středisko výchovné péče Návrat, Prostor Pro o.p.s., Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, Nomia, z.ú. a další.

2.7 Projekt Integrace Romů v Novém Bydžově

V roce 2012 v Novém Bydžově vznikl projekt zaměřený na podporu sociální integrace příslušníků romských lokalit. Mělo dojít ke zvýšení bezpečnosti, přičemž tento projekt zároveň vycházel z potřeb novobydžovské romské komunity. Roku 2010 byl v této komunitě prováděn výzkum, který ukázal že 80 % obyvatel je nezaměstnaných, 89 % domácností je zadluženo a 30 % obyvatel se podílí na nějaké trestné činnosti (Česáková, 2012, online, cit. 2023-10-30). „*Cílem projektu jsou služby a aktivity vedoucí k integraci Romů, zvýšení jejich schopnosti uplatnit se na trhu práce a nastavení spolupráce mezi majoritou a minoritou.*“ (Česáková, 2012, online, cit. 2023-10-30) Projekt trval dle autorky 3,5 roku s dotací 4,8 milionu Kč od Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Zmiňovaný projekt obsahoval 6 klíčových aktivit a to – terénní sociální práci, nízkoprahové centrum pro děti a mládež, asistenty prevence kriminality, program finanční gramotnosti, program „Vyučím se, vystuduji“ a na závěr řízení, administraci a publicitu projektu. Byl realizován šestičlenným týmem, složeným z projektového manažera, ekonoma projektu, sociálního pracovníka, pracovníka v sociálních službách a dvěma asistenty prevence kriminality. Terénní sociální práce byla zaměřena na obyvatele místní romské komunity nad 15 let a byla vykonávána sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách. Tyto pracovnice poskytovaly pomoc a součinnost se dvěma cíli, jimiž bylo sociální začlenění a pozitivní změny ve způsobu života a získání a udržení si zaměstnání. Další aktivitou bylo NZDM DoPatra. Zde byly pro mládež nad 15 let

poskytovány výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti s cílem podpořit pozitivní vztah k práci a zprostředkovat kontakt se společenským prostředím. Byla zde zároveň poskytována sociálně terapeutická činnost, kde se klienti mohli dozvědět o pomoci při uplatňování práv, o finanční gramotnosti nebo jim byla poskytnuta pomoc při obstarávání osobních záležitostí. (Česáková, 2015, online, cit. 2023-11-01)

Cílem prevence kriminality bylo motivování Romů nad 15 let k pozitivnímu způsobu života, získání a případné udržení zaměstnání či snížení rasové nesnášenlivosti. Dva asistenti prevence kriminality, jimiž byli místní Romové, společně s terénní sociální pracovnící zmapovali romskou komunitu, v níž cíleně pracovali. Zároveň spolupracovali s městskou policií, kdy se účastnili například hlídek a kontrol barů a heren, což sloužilo k případnému zjištění zneužívání sociálních dávek. Taktéž spolupracovali s městským úřadem a pomáhali při komunikaci romské komunity s jednotlivými odbory. (Česáková, 2015, online, cit. 2023-11-01)

Program finanční gramotnosti měl za úkol seznámit cílovou skupinu se základy finanční gramotnosti. V rámci tohoto programu probíhal kurz v rozsahu 25 vyučovacíh hodin rozdělený na 3 etapy, které měly mezi sebou časový odstup, takže samotný kurz trval přibližně 1 rok. Cílovou skupinu tvořili obyvatelé romské komunity od 15 let, kteří se potřebovali naučit hospodařit s příjmy. Pozitivem programu byla snaha účastníků řešit svou dluhovou problematiku, naučení se se složenkami, odmítání podomních prodejců a další. Jako další program výše uvedená autorka uvádí „Vyučím se, vystuduji“, který trval 36 měsíců. Terénní sociální pracovníce spolupracovala se školami, rodinou, dětmi a mladými dospělými, přičemž cílem bylo motivování obyvatel romské komunity k dosažení změn a zvyšování úrovně jejich vzdělanosti. Vizí tohoto programu bylo 15 Romů s ukončeným středoškolským vzděláním, ale vzhledem ke krátkodobosti projektu a nízké motivaci Romů ke vzdělání, dokončily studium za dobu trvání projektu pouze 2 osoby a 7 osob stále studovalo. (Česáková, 2015, online, cit. 2023-11-01)

Dle autorky mezi přínosy celého projektu patří například snížení nezaměstnanosti z 80 % na 45 %, zvýšení finanční gramotnosti, zastavení růstu podílu Romů v populaci na Novobydžovsku, průzkum komunity, zvýšení bezpečnosti ve městě, řešení sporů mezi majoritou a minoritou skrze asistenty prevence kriminality a další. Naopak uvádí i problémy, které stále přetrvávají ve výchově mládeže, v šedé ekonomice, ve vysoké zadluženosti, zneužívání sociálních dávek atd. Aby došlo k udržení výsledků po skončení projektu, realizační tým navrhl vytvoření stálých pracovních míst pro alespoň 2 asistenty prevence kriminality romského původu a vytvoření stálé pracovní skupiny, jejímž cílem

by mělo být udržení pozitivního soužití mezi majoritou a minoritou a utvoření podmínek pro plynulou integraci Romů. Tato skupina by se měla skládat z asistentů prevence kriminality, terénních sociálních pracovníků, vedoucího strážníka, vedoucího nízkoprahového zařízení, zástupce úřadu, sociálně-právní ochrany dětí a ředitele speciální základní školy a měla by alespoň jednou ročně organizovat setkání se zástupci orgánů města, odborů městského úřadu pracujících s Romy a zástupců škol s romskou komunitou. (Česáková, 2015, online, cit. 2023-11-01)

3. Metodologická část

Praktická část této bakalářské práce se zaměřuje na realizaci a následné vyhodnocení výzkumného šetření, jenž je orientováno na integraci romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku. Praktická část současně vychází z teoretické části, kde byly zmíněny všechny potřebné pojmy a v níž byl taktéž zformován podklad pro tvorbu metodologické části.

Zpočátku je vymezen hlavní výzkumný cíl a následně dílčí výzkumné cíle, k nimž jsou v transformační tabulce představeny jednotlivé tazatelské otázky. Následně je popsána volba výzkumné strategie a použité metody a techniky, kterými byl výzkum realizován. Dále je charakterizován výzkumný soubor, realizace šetření, rizika výzkumu a etické aspekty.

3.1 Hlavní výzkumný cíl a dílčí výzkumné předpoklady

Hlavním výzkumným cílem (dále „HVC“) této bakalářské práce je ***zjistit, zda si příslušníci majoritní společnosti na Novobydžovsku myslí, že je sociální práce s Romy přínosná k jejich integraci.***

Následující dílčí výzkumné cíle (dále „DVC“) jsou odvozeny od HVC, přičemž byly stanoveny takovým způsobem, aby došlo k naplnění HVC:

DVC1: Zjistit, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou.

DVC2: Zjistit, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy.

DVC3: Zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy.

Výzkumné předpoklady (dále „VP“):

VP1: Evropská komise považuje integraci Romů do většinové společnosti za jednu ze svých priorit (Euractiv, 2013, online, cit. 2023-12-11). Tudíž můžeme předpokládat, že majoritní společnost bude taktéž považovat integraci Romů za důležitou.

VP2: Z výzkumu zaměřeného na veřejnost, který zjišťoval informovanost o poskytovaných sociálních službách v Berouně vyplynulo, že se 84 % respondentů cítí být informováno (Město Beroun, 2010, online, cit. 2023-12-11). Můžeme předpokládat, že alespoň 80 % respondentů bude mít toto povědomí též o sociální práci.

VP3: Z výzkumu vyplývá, že 58 % respondentů zastává názor, že sociální práce je spíše důležitá. Za velmi důležitou ji dále označuje 34 % respondentů (Fischerová, 2014, online, cit. 2023-12-11). Dá se tedy předpokládat, že alespoň 90 % respondentů bude sociální práci s Romy považovat za přínosnou.

Při tvorbě VP bylo vycházeno z materiálů, které se zaměřují na integraci Romů a sociální služby v České republice.

3.2 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek

Tabulka 1: Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek

Hlavní výzkumný cíl	
HVC: <i>Zjistit, zda si příslušníci majoritní společnosti na Novobydžovsku myslí, že je sociální práce s Romy přínosná k jejich integraci.</i>	
Dílčí výzkumné cíle	Tazatelské otázky
	TO1: Vaše pohlaví? TO2: Váš věk? TO3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? TO4: Kde žijete? TO5: Setkáváte se ve svém okolí s Romy? TO6: Pokud jste na přechodí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte, kde konkrétně se s Romy setkáváte:
DVC1: Zjistit, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou.	TO7: Považujete začleňování Romů do společnosti za důležité? TO8: Myslíte si, že by Romové měli být spíše asimilováni? TO9: Myslíte si, že jsou Romové v české společnosti považováni za rovnocenné? TO13: Vyberte z následujících tvrzení, co podle Vás platí o Romech: TO14: Myslíte si, že mají Romové omezený přístup k možnostem zapojení se do společnosti?

	<p>TO15: Máte pocit, že jsou Romové na Novobydžovsku diskriminováni?</p> <p>TO16: Vadilo by Vám, kdybyste měl/a za souseda Roma?</p> <p>TO17: Pronajal/a byste byt romské rodině?</p> <p>TO18: Myslíte si, že by romské dítě mělo automaticky navštěvovat speciální školy?</p> <p>TO19: Vadilo by Vám, kdybyste měl/a v rodině Roma?</p> <p>TO35: Myslíte si, že by stát měl více investovat do organizací sociální práce, které podporují začlenění Romů do společnosti?</p> <p>TO36: Myslíte si, že město Nový Bydžov dostatečně přispívá k řešení romské problematiky?</p> <p>TO37: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „spíše ne“ nebo „určitě ne“, uveďte, co by se mělo změnit:</p>
<p>DVC2: Zjistit, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy.</p>	<p>TO10: Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená nevyhovující bydlení?</p> <p>TO11: Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená zhoršený přístup ke vzdělání?</p> <p>TO12: Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená zhoršený přístup k zaměstnání?</p> <p>TO20: Myslíte si, že je Nový Bydžov jednou ze sociálně vyloučených lokalit?</p>

	<p>TO23: Znáte na Novobydžovsku nějakou organizaci/instituci sociální práce, která pomáhá Romům?</p> <p>TO24: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte některou z těchto organizací/institucí:</p> <p>TO25: Myslíte si, že by se organizace sociální práce pomáhající Romům měly dále rozšiřovat?</p> <p>TO26: Myslíte si, že by město Nový Bydžov mělo nadále navazovat spolupráce se sociálními službami pomáhajícími Romům?</p> <p>TO27: Jakou problematiku řeší sociální pracovník s Romy nejčastěji? Vyberte podle Vás 3 nejpalčivější problémy.</p> <p>TO28: Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky Romům přiznává vyplácení dávek či důchodů?</p>
<p>DVC3: Zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy.</p>	<p>TO21: Myslíte si, že je sociální práce s Romy pro společnost přínosná?</p> <p>TO22: Myslíte si, že sociální práce s Romy napomáhá k jejich začlenění do společnosti?</p> <p>TO29: Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové lépe získají bydlení?</p> <p>TO30: Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové lépe získají zaměstnání?</p> <p>TO31: Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem romské děti spíše dodržují povinnou školní docházku?</p>

	<p>TO32: Myslíte si, že spolupráce se sociálním pracovníkem může zlepšit finanční situaci Romů?</p> <p>TO33: Myslíte si, že spolupráce se sociálním pracovníkem může snížit delikvenci/kriminalitu Romů?</p> <p>TO34: Myslíte si, že spolupráce se sociálním pracovníkem Romové navštěvují pravidelněji lékaře?</p>
--	---

(Zdroj: vlastní tvorba)

Tazatelské otázky 1-6:

Otázky jsou zaměřeny na vybrané demografické charakteristiky daného člověka a zjišťují pohlaví respondentů, jejich věk, nejvyšší dosažené vzdělání, odkud respondenti pochází a zda se ve svém okolí setkávají s Romy, případně kde.

V otázce vztahující se k věku bylo využito věkové dělení dle Hrkala (2003), přičemž věkové hodnoty byly upraveny dle potřeb dotazníkového šetření.

Tazatelské otázky k DVC1:

Jednotlivé otázky jsou sestaveny takovým způsobem, aby zjistily, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou. Od respondentů získávají informace o jejich postoji k začleňování a asimilaci Romů, zda jsou dle nich Romové v naší společnosti považováni za rovnocenné a s jakými výroky o Romech souhlasí. Dále zjišťují, zda dle respondentů mají Romové omezený přístup k možnostem zapojení se do společnosti nebo zda mají pocit, že je romská menšina na Novobydžovsku diskriminována. Otázky se taktéž zaměřují na to, zda by respondenti pronajali byt romské rodině, zda by romské dítě mělo automaticky navštěvovat speciální školu, anebo zda by respondentům vadilo mít v rodině osobu s romskou příslušností. Dále jsou zde položeny otázky, zda se respondenti domnívají, že by stát měl více investovat do organizací, které podporují začleňování Romů a zda město Nový Bydžov dostatečně přispívá k řešení romské problematiky, případně co by se mělo změnit.

Tazatelské otázky k DVC2:

Tyto otázky zjišťují, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy. Respondentům jsou položeny otázky na téma, zda příslušnost

k romské menšině automaticky znamená nevyhovující bydlení, zhoršený přístup ke vzdělání či zhoršený přístup k zaměstnání. Zjišťují, zda respondenti považují město Nový Bydžov za sociálně vyloučenou lokalitu a zda znají některou z organizací či institucí sociální práce, které na Novobydžovsku pomáhají Romům, případně kterou. Dále zjišťují, zda si respondenti myslí, že by se organizace sociální práce pomáhající Romům měly rozšiřovat a zda by město Nový Bydžov mělo navazovat spolupráce s těmito službami. V neposlední řadě zkoumají, co jsou podle respondentů nejpálčivější problémy při spolupráci sociálního pracovníka s Romy a zda zastávají názor, že příslušnost k romské menšině Romům automaticky přiznává vyplácení dávek či důchodů.

Tazatelské otázky k DVC3:

Cílem těchto otázek je zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy. Zjišťují, zda je dle respondentů sociální práce s Romy přínosná pro společnost a zda napomáhá k jejich začlenění do společnosti. Dále zjišťují, zda dle respondentů díky sociálním pracovníkům lépe Romové získají bydlení, zaměstnání, zda děti spíše dodržují povinnou školní docházku, zda se může zlepšit jejich finanční situace, zda může dojít ke snížení delikvence či kriminality Romů nebo zda pravidelněji navštěvují lékaře.

Pořadí tazatelských otázek v transformační tabulce:

Tazatelské otázky nejsou v transformační tabulce seřazeny posloupně, ale tak, aby odpovídaly jednotlivým dílčím cílům. Jsou očíslovány takovým způsobem, jak jdou v dotazníku po sobě a byly takto seřazeny pro větší logickou návaznost pro respondenty.

3.3 Volba výzkumné strategie

Podle Hendla a Remra (2017:27) je výzkumná strategie „*množina filozofických a teoretických přesvědčení výzkumníka, která mohou ovlivnit rozhodnutí o plánu výzkumu a výběru specifických metod získání dat a jejich analýzy*“. Dle autorů výzkumné strategie určují typ výsledků výzkumu a mají vztah k jednotlivým výzkumným otázkám. Za hlavní dvě strategie považují výše uvedení autoři kvalitativní a kvantitativní výzkum, přičemž kvantitativní se zaměřuje na měření a popis vztahů proměnných. Tyto kvantitativní výzkumy umožňují zahrnutí velkého počtu, tedy velkého kvanta respondentů (Špaček in Novotná, 2019).

Pro tuto bakalářskou práci byla z výše uvedených důvodů zvolena kvantitativní výzkumná strategie, která je společně s technikou sběru dat popsána v následující kapitole.

3.3.1. Kvantitativní výzkumná strategie

Pro zpracování této bakalářské práce byla zvolena kvantitativní výzkumná strategie. Za jejího použití bylo cílem zjistit, *zda si příslušníci majoritní společnosti na Novobydžovsku myslí, že je sociální práce s Romy přínosná k jejich integraci.*

„Kvantitativní výzkum si představuje, že sociální svět sestává ze vztahů mezi dobře definovanými koncepty/konstrukty.“ (Hendl, Remr, 2017:27) Zároveň se dle autorů zaměřuje na odhalení zákonitostí, které jsou ovšem nestabilní a proměnlivé v čase i prostoru.

Kvantitativní výzkumná strategie má svá pozitiva i negativa. Za výhody autor považuje jednotné a exaktní měření podle jasně určeného kritéria, což umožňuje srovnání jednotlivých měření, díky čemuž lze porovnávat různé osoby, kontexty nebo časy. Další výhodou je dle autora shrnutí obrovského množství do srozumitelných čísel. Naopak rizikem může být zúžení vnímání určitého jevu na předem definovanou rovinu. (Špaček in Novotná, 2019)

Kvantitativní strategie se skládá z jednotlivých fází výzkumného procesu, které na sebe navazují a nelze se do již proběhlé fáze vrátit. Například v momentě, kdy se sběr dat zahájí, nelze předem připravený plán měnit, jelikož by došlo k znehodnocení již nasbíraných dat. Mezi jednotlivé fáze kvantitativního výzkumu patří studium literatury, formulace výzkumných předpokladů a výzkumných otázek, uspořádání výzkumu, příprava výzkumného nástroje, návrh způsobu výběru, sběr a následné zpracování dat, jejich analýza, interpretace závěrů analýzy a sepsání výsledků a závěrů. (Špaček in Novotná, 2019)

3.3.2. Dotazníkové šetření

K získání dat pro bakalářskou práci byla vybrána metoda dotazníkového šetření. Dotazník byl v elektronické podobě zveřejněn na facebookových stránkách města Nový Bydžov a byl rozšířen mezi občany žijící nebo se pravidelně pohybující na Novobydžovsku.

Dotazník obsahuje sadu otázek, u kterých jsou uvedeny možné odpovědi. Zároveň je tento dotazník všem respondentům představen stejným způsobem. (Hendl, Remr, 2017) Dle výše uvedených autorů lze u této metody šetření považovat za pozitivum relativně rychlé statistické zpracování získaných dat. Naopak jako negativum uvádí možnou

nesrozumitelnost a omezení respondenta kvůli předem určeným možnostem odpovědí. Dotazník je vytvořen s předpokladem, že otázky jsou navrženy takovým způsobem, aby jim všichni respondenti rozuměli, což nemusí být vždy pravdou (Hendl, Remr, 2017).

Vinopal (2008) a Groves et al. (2009) podle Hendla a Remra (2017) definují čtyři kognitivní kroky, které jsou klíčové při tvorbě odpovědí na otázky v dotazníku – porozumění otázce, vyvolání informací z paměti, posouzení souvislosti mezi otázkou a odpovědí a provedení odpovědi.

Existuje pravděpodobnost, že zvolený způsob představení dotazníku může působit na kognitivní zatíženost respondenta. Dle Hendla a Remra (2017) je nejméně zatěžující metodou osobní přítomnost tazatele, kdy je potřeba pouze jazyková kompetence. Výhodou je v případě potřeby možnost vysvětlit otázku nebo také zodpovězení všech otázek v dotazníku. Nejnáročnější je naopak samostatné vyplňování dotazníku, jelikož se očekává kompetence čtení a zručnost. (Hendl, Remr, 2017)

Další metodou je elektronické vyplňování, která vyžaduje přístup k počítači a internetu, díky čemuž může dojít k omezení určité části populace. Za další nevýhody při on-line dotazování lze považovat nemožnost kontroly nad tím, kdo dotazník vyplňuje či nedokončení vyplnění dotazníku. Výhodou je naopak rychlost šetření, delší odpovědi na otevřené otázky a nezkreslení větší části odpovědí. (Hendl, Remr, 2017)

3.3.3. Technika sběru dat

Technika sběru dat byla provedena pomocí dotazníkového šetření, přičemž dotazník byl dostupný on-line od poloviny ledna 2024 do poloviny února 2024. Kdyby k výzkumu byl použit kvalitativní výzkum, výsledky by nemohly být generalizovány na majoritní společnost na Novobydžovsku. V důsledku toho bylo zvoleno dotazníkové šetření, které umožňuje získání většího počtu respondentů. Před spuštěním dotazníkového šetření bylo provedeno malé pilotní šetření, při kterém byla zjišťována srozumitelnost a logická návaznost jednotlivých otázek.

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl tvořen osobami, které žijí nebo se pravidelně pohybují na území Novobydžovska. Šetření bylo prováděno pomocí on-line dotazování. Dotazník je zakládán na anonymitě respondentů, kvůli čemuž není znám jejich přesný popis. Přibližná charakteristika respondentů byla získána prostřednictvím identifikačních otázek a je uvedena v kapitole interpretace získaných dat.

3.5 Metody analýzy dat

Data z dotazníkového šetření, získaná prostřednictvím společnosti Survio, byla zčásti vyhodnocena za pomoci programu, ve kterém byl dotazník vytvářen. Grafy byly vytvořeny v tabulkovém softwaru Microsoft Excel pro jednodušší interpretaci výsledků. Získané hodnoty byly převedeny na procenta, kdy toto procentuální zastoupení zajistilo snazší vyhodnocení.

3.6 Realizace výzkumného šetření

Z důvodu zaměření bakalářské práce na majoritní společnost na Novobydžovsku, bylo zvoleno on-line dotazníkové šetření, které umožnilo získání vyššího počtu respondentů, než by bylo možné v případě kvalitativního šetření. Bylo uskutečněno pilotní šetření, které sloužilo k zjištění srozumitelnosti a logické návaznosti jednotlivých otázek. On-line dotazník byl rozšířen mezi respondenty za pomoci sociálních sítí. Využity byly sítě jako Facebook, konkrétně stránky města Nový Bydžov a Instagram. Dotazník byl zveřejněn v polovině ledna, kdy od této doby byla nejvyšší návratnost v průběhu tohoto měsíce. V polovině února již nové odpovědi nepřicházely. Celkově bylo vyplněno 334 dotazníků. Následně byly jednotlivé dotazníky zkontrolovány pro případ, že by některé otázky byly v rozporu.

3.7 Rizika výzkumu a etické aspekty

Za riziko lze považovat určitou neochotu respondentů vyplnit on-line dotazník. Dalším rizikem může být nepravdivé odpovídání na otázky, a to i přes informování dotazovaných ohledně jejich anonymity.

Dalším rizikem je neschopnost ovlivnit, kdo na dotazník odpovídá. Mohly jej vyplnit osoby z celé České republiky, jelikož nelze dotazník stáhnout konkrétně k Novobydžovsku. Dalším příkladem může být, že dotazník vyplnila osoba s příslušností k národnostní menšině nebo že jej jedna osoba vyplnila vícekrát.

Jako další riziko způsobu dotazování se jeví omezený přístup starší populace k technice či internetu.

Dalším rizikem může být nedostatečná srozumitelnost položených otázek v dotazníkovém šetření.

Za riziko lze považovat i nevěnování pozornosti průvodnímu dopisu, kde je zmíněno, že dotazník mají vyplňovat ty osoby, které z mikroregionu Novobydžovsko pochází nebo

se zde pravidelně pohybují. Respondenti a respondentky byli následně seznámeni se seznamem obcí spadajících do tohoto mikroregionu.

Respondentky a respondenti v průvodním dopise informováni o účelech získaných dat, a to tím způsobem, že data budou sloužit k vypracování této bakalářské práce.

4. Interpretace získaných dat

V nadcházejících kapitolách jsou představena data, získaná pomocí on-line dotazníkového šetření od 334 respondentů, které tvořila majoritní společnost na Novobydžovsku.

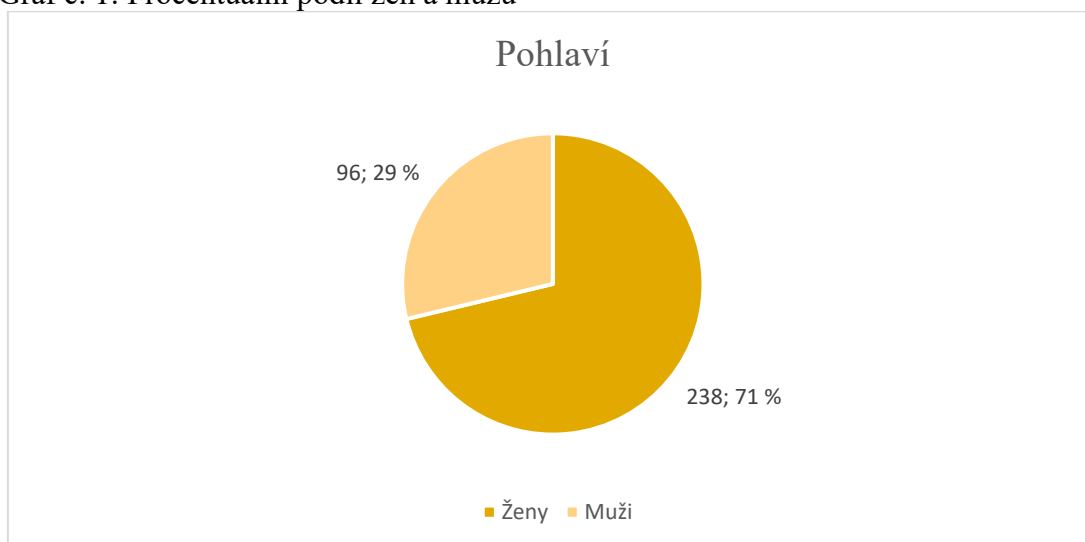
Data jsou interpretována podle jednotlivých dílčích cílů. Zprvu jsou prezentovány informace, které byly získány za pomoci identifikačních otázek, aby bylo jasné, kdo jsou respondenti a respondentky a jaká je zhruba jejich charakteristika. Následuje posouzení stanovených výzkumných předpokladů, analýza výsledků a jejich následné potvrzení či vyvrácení.

Identifikační otázky

1. Pohlaví

Konečný počet respondentů, kteří se podíleli na výzkumu, činí 334 (100 %). Dotazník vyplnilo 238 žen a 96 mužů. Procentuálně tedy ženy tvoří 71,3 % respondentů a muži 28,7 %.

Graf č. 1: Procentuální podíl žen a mužů

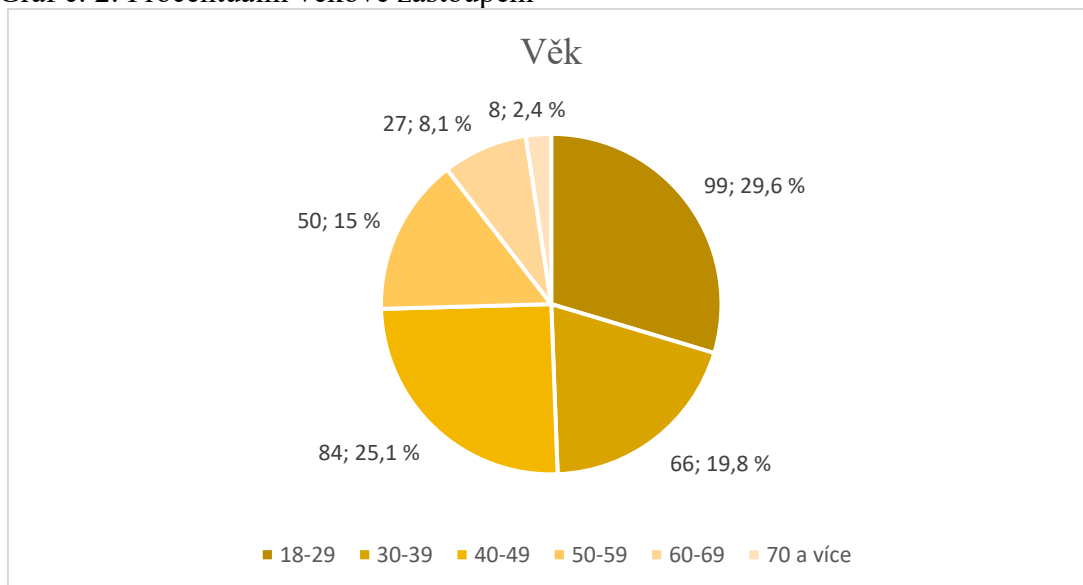
(Autor: vlastní tvorba)

2. Věk

Nejvíce respondentů bylo ve věkové kategorii 18-29 let, což tvoří 29,6 % všech respondentů. Druhou nejpočetnější skupinou byla věková kategorie 40-49 let, kdy

procentuální zastoupení tvoří 25,1 %. Třetí nejpočetnější věková kategorie je 30-39 let, která tvoří 19,8 % všech respondentů. Padesát respondentů uvedlo věkové rozmezí 50-59 let (15 %) a 27 respondentů bylo ve věku 60-69 let (8,1 %). Nejméně zastoupenou skupinou byla věková kategorie 70 let a více s procentuálním zastoupením 2,4 %.

Graf č. 2: Procentuální věkové zastoupení

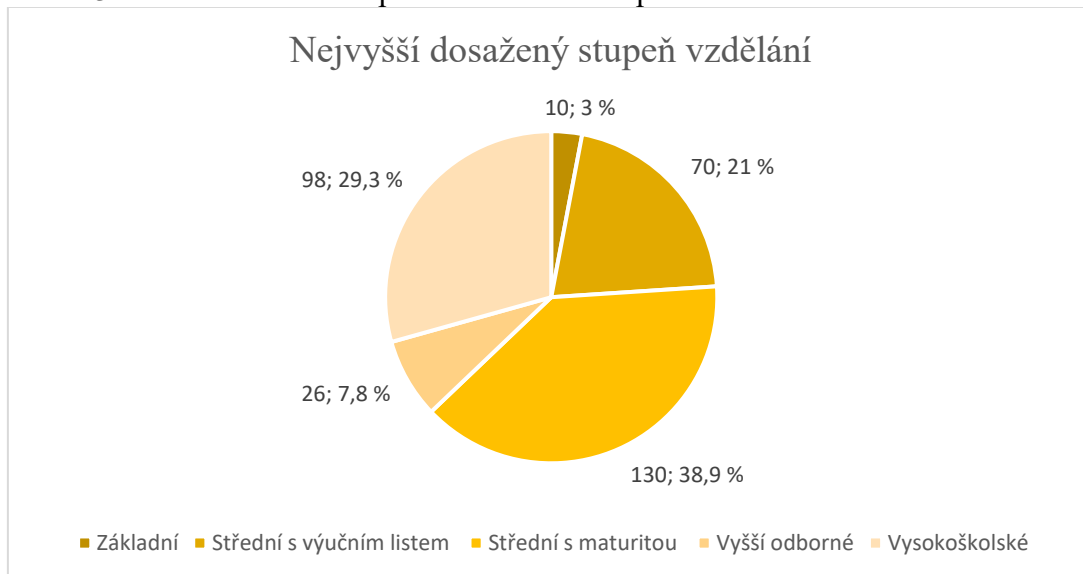

(Autor: vlastní tvorba)

3. Nejvyšší dosažený stupeň vzdělání

Nejvíce respondentů uvedlo jako nejvyšší dosažený stupeň střední vzdělání s maturitou, což tvoří 38,9 % všech respondentů. Vysokoškolské vzdělání uvedlo 29,3 % respondentů a střední vzdělání s výučním listem 21 % respondentů. V menší míře bylo uvedeno vyšší odborné vzdělání s procentuálním zastoupením 7,8 % a nejméně zastoupeným stupněm vzdělání bylo základní vzdělání, které tvoří 3 % všech respondentů.

Graf č. 3: Procentuální zastoupení dosaženého stupně vzdělání

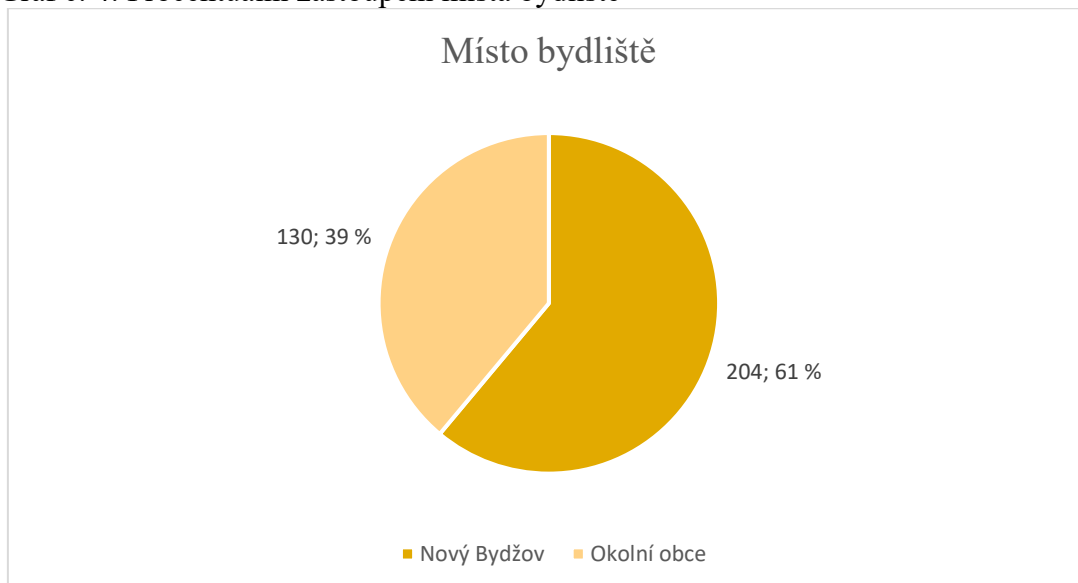

(Autor: vlastní tvorba)

4. Místo bydliště

Nejvíce respondentů uvedlo jako místo bydliště město Nový Bydžov s procentuálním zastoupením 61,1 %. Okolní obce uvedlo 38,9 % respondentů.

Graf č. 4: Procentuální zastoupení místa bydliště

(Autor: vlastní tvorba)

5. Setkávání se s Romy

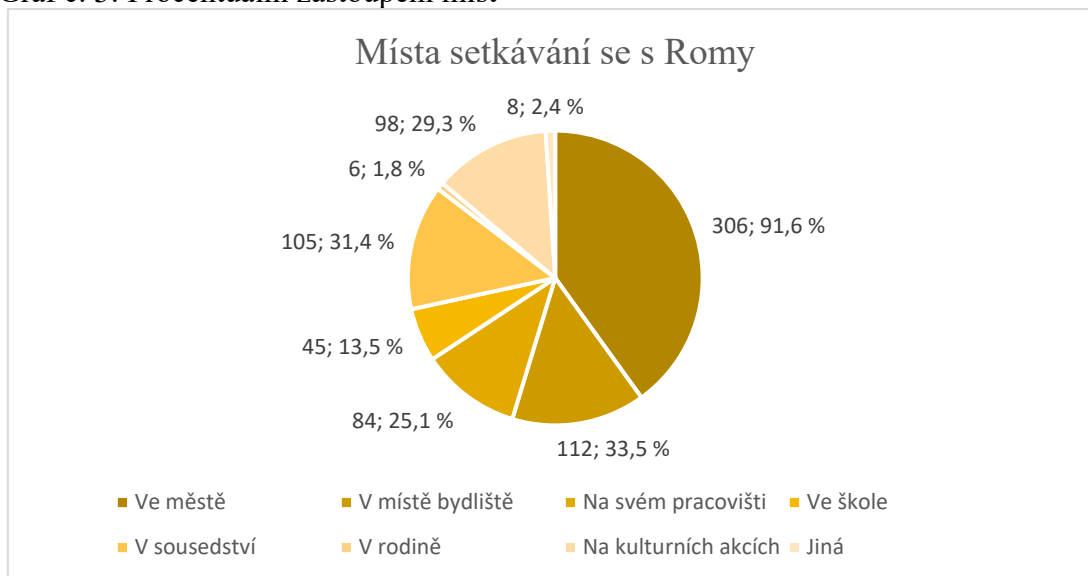
Všech 334 (100 %) respondentů uvedlo, že se ve svém blízkém okolí s Romy setkávají.

6. Místa setkávání se s Romy

Respondenti mohli vybrat více možností, přičemž tou nejčastěji zvolenou odpovědí bylo *ve městě* s procentuálním zastoupením 91,6 %. Druhá nejčastější odpověď byla

v *místě bydliště*, která tvoří 33,5 %. V sousedství se s Romy setkává 31,4 % respondentů, na kulturních akcích 29,3 % a na svém pracovišti 25,1 % respondentů. Odpověď *ve škole* je v procentuálním zastoupení 13,5 %. V menší míře (2,4 %) respondenti uvedli, že se s Romy setkávají jinde, než je v dotazníku uvedeno a nejméně uváděnou odpovědí je *v rodině* s 1,8 %.

Graf č. 5: Procentuální zastoupení míst

(Autor: vlastní tvorba)

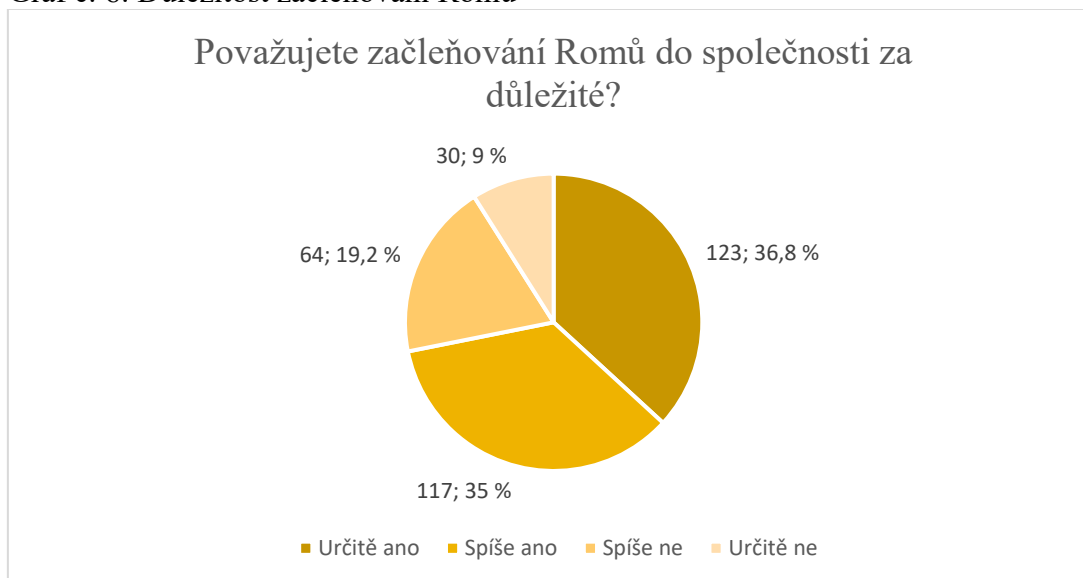
4.1 Dílčí výzkumný cíl č. 1 - Zjistit, do jaké míry majoritní společnost na Novobydžovsku považuje integraci Romů za důležitou.

Výzkumný předpoklad: Evropská komise považuje integraci Romů do většinové společnosti za jednu ze svých priorit (Euractiv, 2013, online, cit. 2023-12-11). Tudíž bychom měli předpokládat, že majoritní společnost bude taktéž považovat integraci Romů za důležitou.

Níže uvedený graf zobrazuje důležitost začleňování Romů podle majoritní společnosti na Novobydžovsku. Nejvíce respondentů na otázku, zda považují začleňování Romů do společnosti za důležité, odpovědělo *určitě ano* s procentuálním zastoupením 36,8 % a 35 % respondentů uvedlo *spíše ano*. Odpověď *spíše ne* označilo 19,2 % a *určitě ne* 9 % respondentů.

Tento graf potvrzuje stanovený výzkumný předpoklad, že majoritní společnost považuje integraci Romů za důležitou.

Graf č. 6: Důležitost začleňování Romů

(Autor: vlastní tvorba)

Na otázku, zda by Romové měli být spíše asimilováni (otázka č. 8), odpovědělo nejvíce respondentů *spíše ano* s procentuálním zastoupením 38,3 %. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost *spíše ne* s 27,5 %. Možnost *určitě ano* zvolilo 21,6 % a *určitě ne* 12,6 % respondentů. Asimilaci Romů by tedy zvolilo téměř 60 % všech respondentů, což činí 200 osob. Tento výsledek může být ovlivněn tím, že někteří respondenti nemusí chápat rozdíl mezi asimilací a integrací, i přes to, že byl tento pojem v dotazníku definován. S tímto souvisí i fakt, že si někteří tuto definici nemuseli přečíst.

Názor, že Romové jsou v české společnosti považováni za rovnocenné (otázka č. 9), zastává 18,3 % všech respondentů, kdy konkrétně 6,3 % respondentů označilo odpověď *určitě ano* a 12 % respondentů *spíše ano*. Naopak většina respondentů s procentuálním zastoupením 81,7 % uvedla, že Romové v české společnosti považováni za rovnocenné nejsou. Odpověď *spíše ne* označilo 50,3 % a *určitě ne* 31,4 %. Tyto výsledky mohou ovlivňovat osobní zkušenosti respondentů, kdy se mohli setkat s ponižujícím chováním členů majoritní společnosti vůči Romům. Toto chování může ovlivnit negativní a velmi často iracionální vnímání romské menšiny majoritní společností.

V otázce č. 13 měli respondenti uvést, zda platí či neplatí uvedená tvrzení, kdy se jednalo o nezáměr Romů pracovat, práci na černo, páchaní závažnější trestné činnosti či drobných krádeží, nezáměr Romů o vzdělání nebo o agresí Romů. U všech těchto tvrzení nejvíce respondentů uvedlo *spíše platí*, kdy se procenta pohybovala v rozmezí od 45 % až po 56,6 %. Toto může být důsledkem osobních negativních zkušeností s příslušníky romské menšiny nebo nedostatečné edukace o Romské etnicitě.

Nejvíce respondentů si myslí, že Romové spíše nemají omezený přístup k možnostem zapojení se do společnosti (otázka č. 14), což zastávalo 42,5 % všech respondentů. V dotazníku bylo uvedeno, že se jedná o možnosti ekonomické, politické a občanské. Naopak druhou nejčastěji zvolenou odpovědí bylo *spíše ano* s procentuálním zastoupením 27,2 %. Odpověď *určitě ne* zvolilo 24,3 % a *určitě ano* 6 % respondentů. Celkově 66,8 % respondentů zastává názor, že romská menšina nemá omezený přístup k možnostem zapojení se do společnosti. Tyto výsledky mohou být důsledkem neznalosti problematiky Romů ze strany majoritní společnosti.

Na otázku č. 15, zda jsou Romové na Novobydžovsku diskriminováni, nejvíce respondentů odpovědělo možností *určitě ne* s procentuálním zastoupením 51 %. Odpověď *spíše ne* zvolilo 37,7 % respondentů. Naopak pouhých 11,3 % respondentů zastává názor, že Romové na Novobydžovsku jsou diskriminováni. Důvodem tohoto názoru může být to, že všichni bez rozdílu by měli mít stejná práva.

Mít za souseda Roma (otázka č. 16) by vadilo 57,8 % všech respondentů, kdy nejvíce označovanou odpovědí bylo *spíše ano* s 35,3 %. Odpověď *spíše ne* označilo 31 % a *určitě ne* 11 % dotazovaných. Co se týče otázky ohledně toho, zda by respondenti pronajali byt romské rodině (otázka č. 17), nejvíce zastoupenou odpovědí bylo *určitě ne* s 48,8 % a druhou nejčastější bylo *spíše ne* s 34,4 % všech respondentů. Svůj byt by romské rodině pronajalo 16,8 % všech dotazovaných, kdy pouze 7 z 334 osob (2,1 %) odpovědělo *určitě ano*. Výsledky mohou být ovlivněny předsudky nebo stereotypy respondentů o romské menšině.

Velké procentuální zastoupení respondentů (85,6 %) uvedlo, že by romské dítě nemělo automaticky navštěvovat speciální školy (otázka č. 18), konkrétně 54,2 % zvolilo odpověď *určitě ne* a 31,4 % *spíše ne*. Podle celkových 14,4 % respondentů by romské dítě speciální školy navštěvovat mělo. Tyto výsledky jsou velice pozitivní, jelikož desegregace romským dětem zvyšuje možnost na budoucí úspěchy v životě.

Na otázku, zda by respondentům vadilo mít v rodině Roma (otázka č. 19), odpovědělo 32 % dotazovaných možností *spíše ne* a 30,5 % *spíše ano*. Celkově by 50,3 % všech respondentů vadilo mít v rodině Roma a 49,7 % by to nevadilo.

Dle 66 % všech respondentů by stát neměl více investovat do organizací či institucí sociální práce, které podporují začlenění Romů do společnosti (otázka č. 35), kdy nejvíce označovanou odpovědí bylo *spíše ne* (34,4 %). Naopak celkem 34 % dotazovaných zastává názor, že by stát do těchto organizací či institucí měl více investovat. Toto může

být zapříčiněno neznalostí činnosti sociálních služeb či předsudky majoritní společnosti o zneužívání dávkového systému Romy.

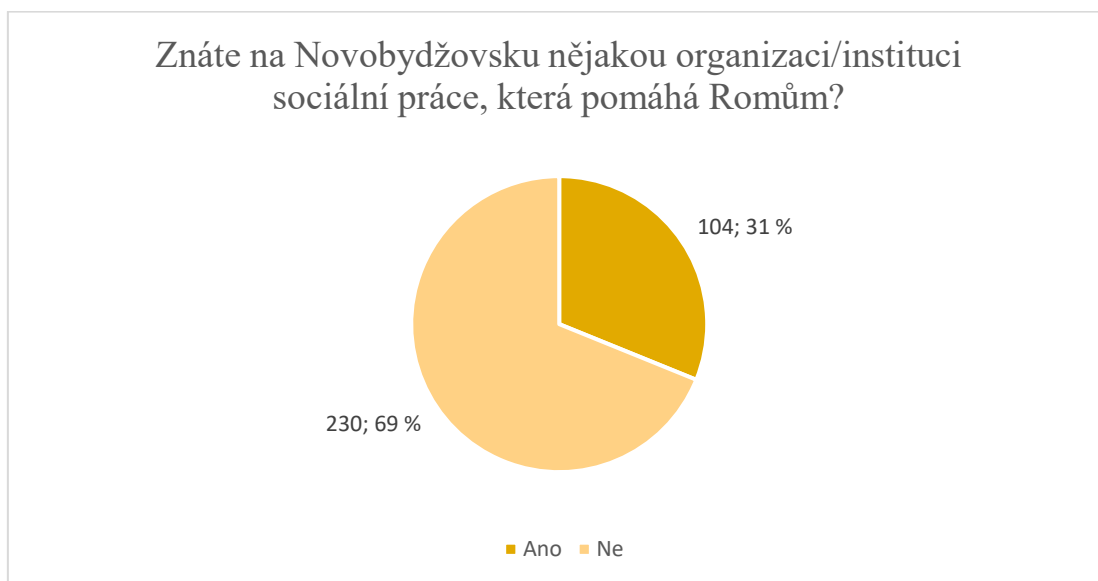
Město Nový Bydžov podle 60,5 % respondentů dostatečně přispívá k řešení romské problematiky (otázka č. 36) a dle zbylých 39,6 % respondentů město dostatečně k tomuto řešení nepřispívá. V případě, že respondenti uvedli odpověď *spíše ne* nebo *určitě ne*, měli v následující otázce č. 37 uvést, co by se mělo změnit. Na tuto otázku odpovědělo 132 respondentů. Jako nejčastější odpovědi respondenti uváděli dohled nad dodržováním pořádku a bezpečnosti, v jejíž souvislosti byly často zmiňovány návykové látky. Neméně zmiňována zde byla kontrola zneužívání dávkového systému, kontrola Romů a spolupráce města se sociálními službami – konkrétně dluhové poradenství, komunitní práce a další. Taktéž respondenti kladli důraz na zlepšení bytové politiky, vytváření příležitostí k integraci Romů do společnosti či vytvoření nových pracovních míst. Několik respondentů taktéž považovalo za potřebnou prevenci, edukaci a výchovu romských dětí. Dále 4 respondenti uvedli potřebu zlepšení veřejného mínění vůči Romům, kdy jako příklad uvedli edukaci majoritní společnosti o romské kultuře. Jeden respondent například taktéž uvedl vymezení se samosprávy vůči projevům rasismu. Všechny tyto výše uvedené odpovědi považuji za racionální a z mého pohledu naprosto přijatelné, kdy některé z nich by měly být městem Nový Bydžov brány v potaz. Nemálo respondentů taktéž uvedlo nepodporování či dokonce vyhnání Romů z města. Toto negativní smýšlení o romské populaci může vyústit v sympatie k radikálním politickým směrům nebo projevům rasismu.

4.2 Dílčí výzkumný cíl č. 2 - Zjistit, jaké má majoritní společnost na Novobydžovsku povědomí o sociální práci s Romy.

Výzkumný předpoklad: Z výzkumu zaměřeného na veřejnost, který zjišťoval informovanost o poskytovaných sociálních službách v Berouně vyplynulo, že se 84 % respondentů cítí být informováno (Město Beroun, 2010, online, cit. 2023-12-11). Můžeme předpokládat, že alespoň 80 % respondentů bude mít toto povědomí též o sociální práci.

Graf č. 7: Povědomí majority o organizacích/institucích sociální práce, které pomáhají Romům na Novobydžovsku

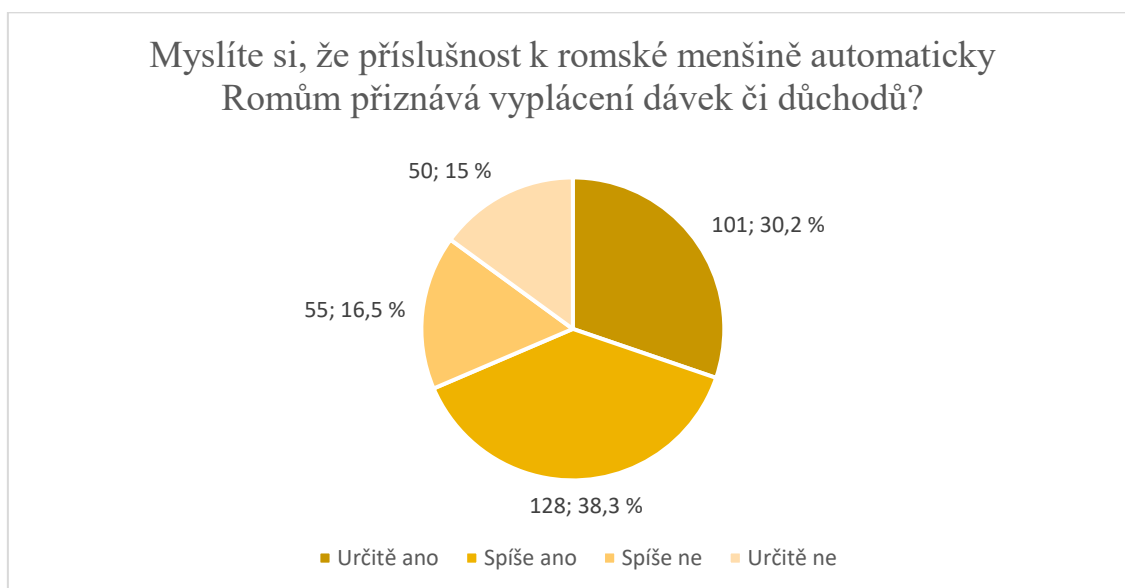

(Autor: vlastní tvorba)

Na otázku, zda respondenti znají na Novobydžovsku nějakou organizaci či instituci sociální práce, která pomáhá Romům (otázka č. 23), odpovědělo 69 % dotazovaných, že žádnou neznají. Zbýlých 31 % uvedlo odpověď *ano*, přičemž v tomto případě měli v následující otázce č. 24 uvést některou z těchto institucí či organizací. Na otázku odpovědělo 104 respondentů, přičemž nejhojnější odpovědí bylo Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež DoPatra. Dále respondenti často uváděli Odbor sociálních věcí města Nový Bydžov, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně-právní ochranu dětí nebo úřad práce. Objevily se zde taktéž služby jako Aufori, o.p.s., Laxus z.ú., Salinger, z.s. – středisko Triangl či ROMEA, o.p.s. Někteří respondenti mylně považují za organizaci či instituci sociální práce městskou policii, základní školu speciální či veřejně prospěšné práce.

Níže uvedený graf zobrazuje výsledky odpovědí na otázku č. 28, zda si respondenti myslí, že příslušnost k romské menšině automaticky Romům přiznává vyplácení dávek či důchodů. Celkem 68,5 % respondentů si myslí, že dávky či důchody jsou Romům automaticky vypláceny, přičemž 30,2 % uvedlo *určitě ano* a 38,3 % *spíše ano*. Naopak pouhých 31,5 % dotazovaných s tímto tvrzením nesouhlasí, což může být způsobeno nedostatečnou informovaností respondentů o dávkovém systému. Tato neinformovanost může být zapříčiněna nedostačující reprezentací sociální práce v médiích.

Graf č. 8: Vyplácení dávek či důchodů romské menšině z pohledu majoritní společnosti

(Autor: vlastní tvorba)

Výše uvedené grafy vyvrací stanovený výzkumný předpoklad, že alespoň 80 % respondentů bude mít povědomí o sociální práci.

Respondentům byly položeny otázky, zda si myslí, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená nevyhovující bydlení, zhoršený přístup ke vzdělání nebo k zaměstnání. Co se týče otázky ohledně nevyhovujícího bydlení (otázka č. 10), většina dotazovaných s procentuálním zastoupením 58 % si nemyslí, že by příslušnost k romské menšině toto předurčovala. Naopak zbylých 42 % s tímto výrokiem souhlasí. Otázka č. 11, zabývající se zhoršeným přístupem ke vzdělání, byla zodpovězena stejným způsobem, kdy celkem 58 % dotazovaných si nemyslí, že by příslušnost k romské menšině měla vliv na přístup ke vzdělání. Na otázku č. 12 odpovědělo celkem 52,4 % respondentů, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená zhoršený přístup k zaměstnání, naopak 47,6 % s tímto výrokiem nesouhlasí. Tyto výsledky mohou být ovlivněny vlastními zkušenostmi respondentů, kdy v případě otázky č. 11 může být příkladem inkluzivní vzdělávání.

To, že město Nový Bydžov je jednou ze sociálně vyloučených lokalit (otázka č. 20) si myslí 37,4 % respondentů, přičemž 11,7 % označilo odpověď *určitě ano* a 25,7 % *spíše ano*. Nejvíce respondentů zvolilo odpověď *spíše ne* s procentuálním zastoupením 40,1 %. Variantu *určitě ne* zvolilo 22,5 % respondentů. Důvodem těchto výsledků může být neporozumění termínu „sociálně vyloučená lokalita“, i přes to, že v dotazníku byl tento pojem vysvětlen.

Nejvíce respondentů (36,2 %) zastává názor, že by se organizace sociální práce pomáhající Romům neměly dále rozšiřovat (otázka č. 25), přičemž uvedli odpověď *spíše ne*. Odpověď *určitě ne* označilo 10,8 % dotazovaných. Celkově 53 % respondentů ovšem zastává názor, že by se tyto organizace měly nadále rozšiřovat, kdy odpověď *určitě ano* označilo 18,6 %. Výsledky mohou být ovlivněny potřebností integrace romské menšiny, k níž tyto organizace napomáhají.

Město Nový Bydžov by mělo navazovat nové spolupráce se sociálními službami pomáhajícími Romům podle 53,6 % respondentů, kdy konkrétně 17,7 % dotazovaných zvolilo odpověď *určitě ano* a zbylých 35,9 % označilo odpověď *spíše ano*. Podle celkových 46,4 % respondentů nové spolupráce města Nový Bydžov se sociálními službami nevyžaduje. Tento výsledek může být ovlivněn neznalostí služeb působících na Novobydžovsku.

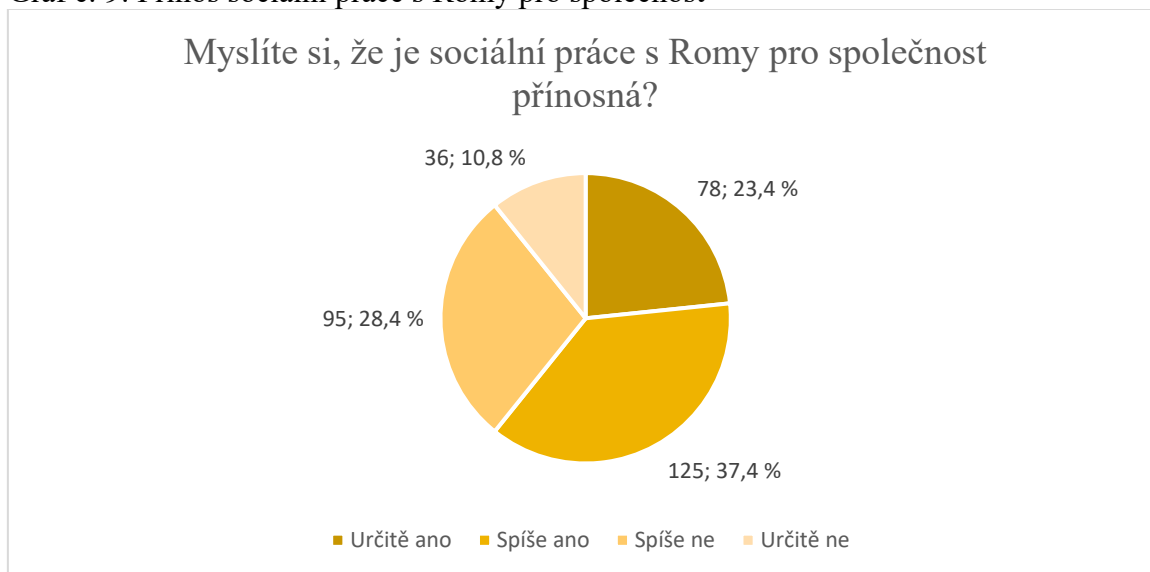
V otázce č. 27 měli respondenti označit dle nich 3 nejpalcivější problémy, které sociální pracovník řeší s Romy nejčastěji. Nejvíce respondentů uvedlo odpověď *docházka dětí do školy* s procentuálním zastoupením 69,5 %. Druhá nejčastější odpověď byla *nezaměstnanost*, kterou označilo 66,8 % respondentů a za třetí nejčastější odpověď byla označena *dluhová problematika a exekuce* s procentuálním zastoupením 55,1 % respondentů. Dalšími odpověďmi byly *problematika bydlení* (39,2 %), *kriminalita* (35,3 %), *dětská delikvence* (26,6 %) a *vytlačení ze společnosti* (7,5 %). Tyto výsledky mohou být ovlivněny subjektivním vnímáním romské menšiny.

4.3 Dílčí výzkumný cíl č. 3 - Zjistit, jak majoritní společnost na Novobydžovsku hodnotí přínosy sociální práce s Romy.

Výzkumný předpoklad: Z výzkumu vyplývá, že 58 % respondentů zastává názor, že sociální práce je spíše důležitá. Za velmi důležitou ji dále označuje 34 % respondentů (Fischerová, 2014, online, cit. 2023-12-11). Dá se tedy předpokládat, že alespoň 90 % respondentů bude sociální práci s Romy považovat za přínosnou.

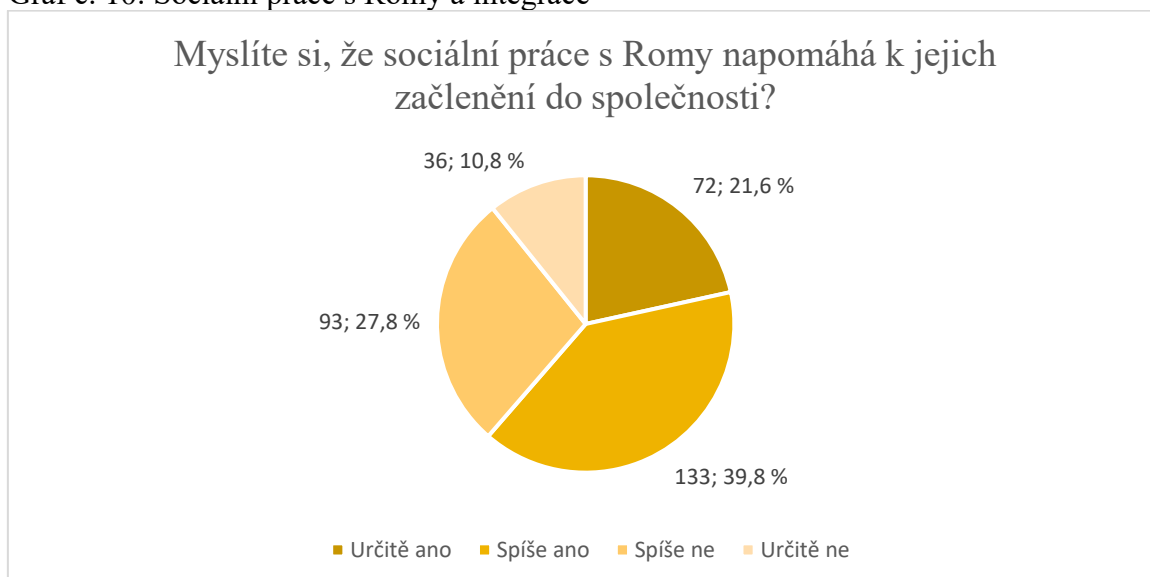
Níže uvedený graf vyobrazuje otázku č. 21, na kterou respondenti měli odpovědět, zda si myslí, že je sociální práce s Romy pro společnost přínosná. Dle 60,8 % respondentů je sociální práce s Romy přínosná, přičemž odpověď *spíše ano* označilo 37,4 % respondentů a *určitě ano* zvolilo 23,4 % respondentů. Za nepřínosnou ji považuje 39,2 % všech dotazovaných.

Graf č. 9: Přínos sociální práce s Romy pro společnost

(Autor: vlastní tvorba)

Graf č. 10: Sociální práce s Romy a integrace

(Autor: vlastní tvorba)

Výše uvedený graf znázorňuje, zda si respondenti myslí, že sociální práce s Romy napomáhá k jejich začlenění do společnosti (otázka č. 22). Podle celkových 61,4 % respondentů sociální práce s Romy napomáhá k jejich integraci, přičemž 21,6 % respondentů označilo odpověď *určitě ano* a dalších 39,8 % zvolilo *spíše ano*. Zbýlých 38,6 % si nemyslí, že by sociální práce s Romy jejich integraci nějak napomáhala.

Výše uvedené grafy vyvrací stanovený výzkumný předpoklad, že alespoň 90 % respondentů bude sociální práci s Romy považovat za přínosnou.

Dále měli respondenti odpovědět na otázky ohledně toho, zda dle nich díky spolupráci se sociální pracovníkem Romové lépe získají bydlení či zaměstnání, zda romské děti spíše

dodržují povinnou školní docházku, zda může tato spolupráce zlepšit finanční situaci Romů či snížit jejich delikvenci a kriminalitu nebo zda Romové díky ní pravidelněji navštěvují lékaře. Co se týče otázky č. 29, celkově 78,2 % všech respondentů si myslí, že díky této spolupráci Romové bydlení získají spíše, naopak 21,8 % si toto nemyslí. Otázka č. 30 dopadla obdobným způsobem, kdy 70 % respondentů zastává názor, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové lépe získají zaměstnání. Dále podle 66,5 % respondentů romské děti spíše dodržují povinnou školní docházku (otázka č. 31) a podle 58,7 % respondentů se díky této spolupráci může zlepšit finanční situace Romů (otázka č. 32). Naopak u otázky č. 33 si více než polovina respondentů (52,1 %) nemyslí, že by spolupráce se sociálním pracovníkem mohla snížit delikvenci či kriminalitu romské menšiny. Stejně negativně dopadla otázka č. 34, kdy 58,4 % respondentů zastává názor, že díky této spolupráci Romové pravidelněji lékaře nenavštěvují. Výsledky těchto otázek mohou být ovlivněny neznalostí výkonu práce sociálního pracovníka.

Závěr

Bakalářská práce zpracovává téma integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku. Důvodem, proč jsem se rozhodla toto téma zpracovat, byla má zvědavost, jak jej vnímá majoritní společnost či jaké znalosti má o problematice sociální práce. Dalším důvodem bylo to, že pocházím z Novobydžovska a vnímám negativní postoje vůči zdejší romské menšině. Zároveň mě zajímalo, zda si obyvatelé Novobydžovska myslí, že město Nový Bydžov podniká pro tuto problematiku dostatečné kroky.

Hlavním cílem bylo zjistit, *zda si příslušníci majoritní společnosti na Novobydžovsku myslí, že je sociální práce s Romy přínosná k jejich integraci*. K dosažení cíle jsem zvolila kvantitativní výzkumnou strategii za využití on-line dotazníkového šetření. Tato metoda mi dovolila získat informace od velkého počtu osob, což by prostřednictvím kvalitativního výzkumu nebylo možné, a z tohoto důvodu bych se pro tuto metodu rozhodla opětovně.

Z výsledků on-line dotazníkového šetření vyplývá, že majoritní společnost považuje integraci Romů za důležitou, kdy jej takto označilo 72 % respondentů. Dále se ukázalo, že pouze malá část majoritní společnosti na Novobydžovsku má povědomí o sociální práci s Romy, kdy se konkrétně jedná o 31 % dotazovaných. Tito respondenti byli dále dotazováni, zda znají nějaké organizace či instituce sociální práce působící na Novobydžovsku. Nejčastěji bylo zmiňováno nízkoprahové centrum pro děti a mládež DoPatra, odbor sociálních věcí města Nový Bydžov, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně-právní ochrana aj. Někteří respondenti mylně uvedli městskou policii, základní školu speciální či veřejně prospěšné práce. Dále 60,8 % respondentů hodnotí sociální práci s Romy jako přínosnou a podle 61,4 % respondentů napomáhá k jejich integraci.

Po vyhodnocení výsledků vnímám hlavní cíl mé bakalářské práce jako naplněný.

Výsledky ukazují, že většina majoritní společnosti na Novobydžovsku nemá povědomí o sociální práci a jejích organizacích či institucích. Z tohoto důvodu by město Nový Bydžov mělo šířit osvětu o těchto službách. Příkladem mohou být besedy ve školách a pro veřejnost nebo informování pomocí letáčků či prostřednictvím internetových stránek. Zároveň by město Nový Bydžov mělo přihlídnout k některým z návrhů respondentů ohledně zlepšení situace na Novobydžovsku, díky čemuž by se dalo přecházet napětí mezi majoritní společností a romskou menšinou. Mezi návrhy se

objevilo následující: důraz na bezpečnost v souvislosti s návykovými látkami, lepší spolupráce města se sociálními službami, zlepšení bytové politiky nebo prevence a edukace romských dětí. Taktéž několik respondentů uvedlo zlepšení veřejného mínění o romské menšině, a to například prostřednictvím edukace majoritní společnosti o romské kultuře.

Seznam použité literatury

1. BAKALÁŘ, P. 2004. *Psychologie Romů*. Praha: Votobia Praha.
2. BALVÍN, J.; ŠLOSÁR, D. a VAVREKOVÁ, L. 2010. *Romové (ve spektru mezinárodních vědeckých studií)*. Praha: Wrocław: Hnutí R, Fundacja Integracji Społecznej PROM.
3. BANDYOVÁ, M., DAVIDOVÁ E., a FRIŠTENSKÁ H. 2000. *Romové, bydlení, soužití*. Vydání 1. Praha: SOCIOKLUB.
4. BEŇUŠKOVÁ, Z., BITTNEROVÁ D. a DOUBEK D. 2012. *Etnické komunity, Romové*. Praha.
5. CUKER, I., DELONG, P. a DOHNAL, N. 2023. *Zpráva z výzkumu postojů cílové skupiny k lidským právům a právům ohrožených menšin* [online]. MEDIAN. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/2023/11/2423019_HateFree_vystupni_zprava_20231121_1.pdf
6. ČADA, K. 2015. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* [online]. GAC, 2015 [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/Analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_GAC.pdf
7. ČESÁKOVÁ, M. 2012. *Zpráva o zahájení projektu*. [online]. In: Nový Bydžov. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/zprava%2Do%2Dzahajeni%2Dprojektu/d-7647>
8. ČESÁKOVÁ, M. 2015. *Závěrečné shrnutí projektu*. [online]. In: Nový Bydžov. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/zaverecne%2Dshrnuti%2Dprojektu/d-13826>
9. ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, mládeže a tělovýchovy. 2010. *Na křižovatce kultur, aneb, Romové, Vietnamci a Číňané mezi námi*. Praha: NIDM.
10. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2022. *Obyvatelstvo podle vybraných národností a krajů*. [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SLD210082-KR&z=T&f=TABULKA&skupId=4293&katalog=33522&pvo=SLD210082-KR&evo=v133_!_SLD21F1008-H2_1
11. DAVIDOVÁ, E. 2010. *Kvalita života a sociální determinanty zdraví u Romů v České a Slovenské republice*. Vydání 1. Praha: TRITON.

12. EURACITV. 2013. *Integrace Romů by měla být součástí Dohody o partnerství, zní z Komise* [online]. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropske-fondy/news/integrace-romu-by-mela-byt-soucasti-dohody-o-partnerstvi-zni-z-komise-010936/>
13. FISCHEROVÁ, K. 2014. *Vnímání sociálních pracovníků veřejností* [online]. České Budějovice [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/h2g42q/12424278>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Doc. PhDr. Adéla Mojžíšová, Ph.D.
14. FRIŠTENSKÁ, H. 1997. *Romové – reflexe problému: soubor textů k romské problematice*. Sofis: Pastelka.
15. GAC. 2006. *Analyza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti* [online]. Praha. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf?langSEO=documents&parentSEO=nase_prace_vystupy&midSEO=GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf
16. HENDL, J., J. REMR. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál.
17. HERINK, J. 2023. *Geografický původ, migrace, historie a současné rozmístění romského etnika* [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/59693_1_1/
18. HRKAL, J. 2003. *Světové šetření o zdraví (2. díl)*. Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky [online]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: https://www.uzis.cz/sites/default/files/knihovna/76_03.pdf
19. INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORKERS. 2014. *Global definition of social work* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
20. JANOUŠKOVÁ, K. a NEDĚLNÍKOVÁ, D. (ed.). 2008. *Profesní dovednosti terénních pracovníků: sborník studijních textů pro terénní pracovníky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
21. KAPPL, M. 2014. *Úvod do teorií a metod sociální práce s komunitou* [online]. Hradec Králové: Gaudeamus. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://www.uhk.cz/file/edee/filozoficka-fakulta/studium/kappl_-_uvod_do_teorii_a_metod_sp_s_komunitou.pdf
22. KAPPL, M. 2022. *Sociální práce s menšinami*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové

23. KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. 2001. *Stanovy svazku obcí Mikroregion Novobydžovsko*. [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: https://www.khk.cz/assets/krajsky-urad/vnitri-sprava/Mikroregion-Novobydzovsko_2.pdf
24. KUBINEC, J. 2019. *Spolupráce s institucemi*. [online]. In: Nový Bydžov. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/spoluprace%2Ds%2Dinstitucemi/d-12496>
25. KUZNÍKOVÁ, I. 2013. *Pokročilé metody sociální práce se skupinami* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://projekty.osu.cz/svp/opory/FSS_Kuznikova_Pokrocilemetody.pdf
26. MATOUŠEK, O. 2013. *Metody a řízení sociální práce*. Portál.
27. MĚSTO BEROUN. 2010. *Analýza dotazníkového šetření pro širokou veřejnost* [online]. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://www.mesto-beroun.cz/modules/file_storage/download.php?file=ac68709d%7C862
28. MEZINÁRODNÍ ALIANCE PRO PŘIPOMÍNÁNÍ HOLOCAUSTU. 2020. *Právně nezávazná pracovní definice anticiganismu/diskriminace Romů*. [online]. [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: https://www.rommuz.cz/file/other/skoly-a-deti/Materialy-ke-stazeni/CS_IHRA-Working-Definition-Antigypsyism-Anti-Roma-discriminationuu-2020_Oct_8%201.pdf
29. NAVRÁTIL, P. 2003. *Romové v české společnosti*. Vydání 1. Praha: Portál.
30. NEČAS, C. 2002. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. doplněné vydání. Olomouc: Nová Grafia.
31. NIEDERLE, P. 2002. *Romové ve městě*. Sešity pro sociální politiku. Praha: Socioklub.
32. NOVOTNÁ, H., O. ŠPAČEK a M. ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK.
33. NOVÝ BYDŽOV. 2015. *Sociální služby*. [online]. In: Nový Bydžov. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://www.novybydzov.cz/socialni-sluzby/ds-1359>
34. OTEVŘENÁ SPOLEČNOST. *Otevřené příležitosti pro Romy* [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: <https://www.otevrenaspolecnost.cz/romove>
35. TUČEK, M. 2023. *Romové a soužití s nimi očima české veřejnosti – duben/květen 2023* [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove->

- zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5699-romove-a-souziti-s-nimi-ocima-ceske-verejnosti-duben-kveten-2023
36. TUČEK, M. 2023. *Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – únor/březen 2023* [online]. In: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. [cit. 2023-10-25]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/vztahy-a-zivotni-postoje/5665-vztah-ceske-verejnosti-k-narodnostnim-skupinam-zijicim-v-cr-unor-brezen-2023>
  37. VÍTKOVÁ RULÍKOVÁ, K. 2009. *Metodické doporučení MPSV č. 9/2009 k sociální práci s ohroženou rodinou* [online]. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-9.pdf/ba7a119a-a609-3383-dbaa-76ee24b356ee
  38. VLÁČIL, J. 2018. *Postoj*. Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický ústav AV ČR. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Postoj>
  39. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. 2015. *Strategie romské integrace do roku 2020*. [online]. [cit. 2023-10-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske-komunity/Strategie-romske-integrace-do-roku-2020.pdf>
  40. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. 2024. *Složení Rady pro záležitosti romské menšiny 2024*. [online]. [cit. 2024-03-24]. Dostupné z: https://uv.gov.cz/cz/ppov/zmocnenci_vlady/vzpzrm/aktuality/slozeni-rady-pro-zalezitosti-romske-mensiny-2024-211774/#
  41. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. 2023. *Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2021*. [online]. [cit. 2023-12-13]. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/zprava-o-stavu-romske-mensiny-v-ceske-republice-za-rok-2021-204244/>
  42. WEINEROVÁ, R. 2014. *Romové a stereotypy*. Vydání 1. Praha: Karolinum.
  43. Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách
  44. Zákon č. 117/1995 Sb. Zákon o státní sociální podpoře.
  45. Zákon č. 198/2009 Sb. Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

Seznam tabulek

Tabulka 1: Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek..... 33

Seznam grafů

Graf č. 1: Procentuální podíl žen a mužů	41
Graf č. 2: Procentuální věkové zastoupení	42
Graf č. 3: Procentuální zastoupení dosaženého stupně vzdělání	43
Graf č. 4: Procentuální zastoupení místa bydliště	43
Graf č. 5: Procentuální zastoupení míst	44
Graf č. 6: Důležitost začleňování Romů	45
Graf č. 7: Povědomí majority o organizacích/institucích sociální práce, které pomáhají Romům na Novobydžovsku	48
Graf č. 8: Vyplácení dávek či důchodů romské menšině z pohledu majoritní společnosti	49
Graf č. 9: Přínos sociální práce s Romy pro společnost	51
Graf č. 10: Sociální práce s Romy a integrace	51

Seznam příloh

Příloha 1 – Vzorový dotazník

Příloha 1 – Vzorový dotazník

Vážení respondenti, vážené respondentky,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění mého dotazníku, jenž bude použit jako podklad pro vypracování bakalářské práce na téma „Integrace romské menšiny z pohledu majoritní společnosti na Novobydžovsku“. Taktéž bych Vás chtěla požádat o co nejpřesnější a nepravdivější vyplnění dotazníku, přičemž účast v průzkumu je zcela anonymní a dobrovolná. Dotazník, prosím, vyplňte v případě, že pocházíte z mikroregionu Novobydžovsko nebo se zde pravidelně pohybujete. Jedná se o obce Barchov, Hlušice, Humburky, Kobylice, Kosičky, Králíky, Myštěves, Nový Bydžov, Ohnišťany, Petrovice, Prasek, Skřivany, Sloupno, Smidary, Starý Bydžov, Šaplava, Vinary, Zachrašťany, Zdechovice.

Předem děkuji za Váš čas a Vaši ochotu.

Sabina Emanovská – studentka sociální práce, FF UHK

1. Vaše pohlaví?
  - Muž
  - Žena
2. Váš věk?
  - 18-29
  - 30-39
  - 40-49
  - 50-59
  - 60-69
  - 70 a více
3. Váš nejvyšší dosažený stupeň vzdělání?
  - Základní vzdělání
  - Střední vzdělání s výučním listem
  - Střední vzdělání s maturitou
  - Vyšší odborné vzdělání
  - Vysokoškolské vzdělání
4. Kde žijete?
  - Nový Bydžov
  - Okolní obce
5. Setkáváte se ve svém okolí s Romy?
  - Ano

- Ne
6. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte, kde konkrétně se s Romy setkáváte:
- Ve městě
  - V obci
  - Na svém pracovišti
  - Ve škole
  - V sousedství
  - V rodině
  - Kulturní akce
  - Jinde: .....
7. Považujete začleňování Romů do společnosti za důležité?
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne
8. Myslíte si, že by Romové měli být spíše asimilováni?
(Asimilace = úplné přizpůsobení a zánik specifčnosti Romů.)
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne
9. Myslíte si, že jsou Romové v české společnosti považováni za rovnocenné?
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne
10. Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená nevyhovující bydlení?
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne

11. Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená zhoršený přístup ke vzdělání?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

12. Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky znamená zhoršený přístup k zaměstnání?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

13. Vyberte z následujících tvrzení, co podle Vás platí o Romech:

- Nezájem pracovat:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí
- Pracují načerno:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí
- Páchají závažnější trestné činnosti:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí
- Páchají drobné krádeže:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí

- Mají nezájem se vzdělávat:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí
- Jsou agresivní:
  - Určitě platí
  - Spíše platí
  - Spíše neplatí
  - Určitě neplatí

14. Myslíte si, že mají Romové omezený přístup k možnostem zapojení se do společnosti?
(Ekonomické, politické, občanské)

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

15. Máte pocit, že jsou Romové na Novobydžovsku diskriminováni?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

16. Vadilo by Vám, kdybyste měl/a za souseda Roma?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

17. Pronajal/a byste byt romské rodině?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

18. Myslíte si, že by romské dítě mělo automaticky navštěvovat speciální školy?

- Určitě ano

- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

19. Vadilo by Vám, kdybyste měl/a v rodině Roma?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

20. Myslíte si, že je město Nový Bydžov jednou ze sociálně vyloučených lokalit?

(Sociálně vyloučená lokalita = uzavřené či izolované lokality s nízkou úrovní bydlení, nízkou mírou vzdělanosti, zhoršenou možností vykonávat legální formu výdělečné činnosti, závislostí na sociálních dávkách, rizikovým životním stylem a větším výskytem sociálně patologických jevů a kriminality.)

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

21. Myslíte si, že je sociální práce s Romy pro společnost přínosná?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

22. Myslíte si, že sociální práce s Romy napomáhá k jejich začlenění do společnosti?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

23. Znáte na Novobydžovsku nějakou organizaci/instituci sociální práce, která pomáhá Romům?

- Ano
- Ne

24. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „ano“, uveďte některou z těchto organizací/institucí:

.....
.....
.....

25. Myslíte si, že by se organizace sociální práce pomáhající Romům měly dále rozšiřovat?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

26. Myslíte si, že by město Nový Bydžov mělo navazovat nové spolupráce se sociálními službami pomáhajícími Romům?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

27. Jakou problematiku řeší sociální pracovník s Romy nejčastěji? Vyberte podle Vás 3 nejpálčivější problémy:

- Problematika bydlení
- Dluhová problematika a exekuce
- Nezaměstnanost
- Vyloučení ze společnosti
- Kriminalita
- Docházka dětí do školy
- Dětská delikvence

28. Myslíte si, že příslušnost k romské menšině automaticky Romům přiznává vyplácení dávek či důchodů?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

29. Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové lépe získají bydlení?

- Určitě ano
- Spíše ano

- Spíše ne
- Určitě ne

30. Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové lépe získají zaměstnání?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

31. Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem romské děti spíše dodržují povinnou školní docházku?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

32. Myslíte si, že spolupráce se sociálním pracovníkem může zlepšit finanční situaci Romů?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

33. Myslíte si, že spolupráce se sociálním pracovníkem může snížit delikvenci/kriminalitu Romů?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

34. Myslíte si, že díky spolupráci se sociálním pracovníkem Romové navštěvují pravidelněji lékaře?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

35. Myslíte si, že by stát měl více investovat do organizací/institucí sociální práce, které podporují začlenění Romů do společnosti?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

36. Myslíte si, že město Nový Bydžov dostatečně přispívá k řešení romské problematiky?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

37. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a „spíše ne“ nebo „určitě ne“, uveďte, co by se mělo změnit:

.....

.....

.....